

IZVJEŠTAJ

***o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva prosvjete,
nauke i inovacija u 2023. godini***

Podgorica, mart 2024. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
I OBLAST PROSVJETE	4
1.1 Normativno-pravni poslovi i harmonizacija propisa	4
Drugostepeni upravni postupak i nadzor	5
1.2 Priznavanje inostranih obrazovnih isprava – ENIC/NARIC centar	6
1.3 Predškolsko vaspitanje i obrazovanje	7
1.4 Osnovno obrazovanje i vaspitanje	8
1.5 Inkluzivno obrazovanje	9
1.6 Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice–obrazovanje na albanskom jeziku	9
1.7 Srednje-opšte obrazovanje (gimnazije) i stručno obrazovanje	10
1.8 Obrazovanje odraslih	11
1.9 Državna nagrada „Oktoih“	12
1.10 Nacionalni savjet za obrazovanje	12
2. Oblast visokog obrazovanja	13
2.1 Učenički i studentski standard	14
3. Međunarodna saradnja	15
4. Informaciono-komunikacione tehnologije	19
5. Investicione aktivnosti koje se odnose na objekte školske infrastrukture	21
6. Oblast finansiranja rada obrazovno-vaspitnih ustanova i investicija	23
7. Nacionalni okvir kvalifikacija	24
8. Unutrašnja revizija	24
9. Realizacija Programa rada Vlade / Programa rada Ministarstva i realizacija zaključaka Vlade	25
10. Predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti prosvjete	25
II. OBLAST NAUKE, TEHNOLOŠKOG RAZVOJA I INOVACIJA	26
1. Naučnoistraživačka djelatnost (NID)	26
1.1 Zakonski okvir	26
1.2 Strateški okvir	27
1.3 Institucionalni okvir	28
1.4 Realizacija konkursa iz 2023. godine u oblasti naučnoistraživačke djelatnosti	29
1.5 Nastavak realizacije tekućih programa u oblasti naučnoistraživačke djelatnosti	30
2. Inovaciona djelatnost i pametna specijalizacija	31
2.1 Zakonski okvir	31
2.2 Strateški okvir	31
2.3 Institucionalni okvir	32
2.4 Inovacione infrastrukture	35
2.5 Finansiranje inovacione djelatnosti	38
3. Međunarodna saradnja i eu programi za istraživanje i inovacije	42
4. Bilateralna i multilateralna međunarodna saradnja, sastanci sa ambasadorima/zvaničnicima	46
5. Promocija nauke i inovacija u društvu	47
6. Oblast finansiranja	48
7. Digitalizacija	48
8. Predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti nauke i inovacija	49

Na osnovu člana 65 Zakona o državnoj upravi („Službeni list Crne Gore“, br. 078/18 od 4. 12. 2018), Ministarstvo podnosi

IZVJEŠTAJ

o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija za 2023. godinu

UVOD

Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja vršili su poslove uprave u oblasti prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja u skladu sa djelokrugom rada utvrđenim Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 49/22, 52/22, 56/22, 82/22, 110/22 i 139/22) koja je važila do 31. oktobra 2023. godine.

Donošenjem nove Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list CG“, br. 98/23, 102/23, i 113/23) propisano je da Ministarstvo prosvjete nastavlja sa radom pod nazivom Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, kao i da preuzima državne službenike i namještenike koji su vršili preuzete poslove, opremu i službenu dokumentaciju od Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja.

Pored poslova utvrđenih Uredbom, Ministarstvo obavlja i poslove koji su utvrđeni: Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju („Službeni list CG“, br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 45/1, 36/13, 39/13, 44/13 i 47/17); Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju („Službeni list CG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17); Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju („Službeni list CG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 40/11, 47/17); Zakonom o obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama („Službeni list CG“, br. 80/04 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 47/17); Zakonom o gimnaziji („Službeni list CG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17); Zakonom o stručnom obrazovanju („Službeni list CG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17); Zakonom o obrazovanju odraslih („Službeni list CG“, broj 20/11 i 47/17); Zakonom o visokom obrazovanju („Službeni list CG“, br. 44/14 i 52/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19 i 72/19); Zakonom o priznavanju inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija („Službeni list CG“, br. 57/11); Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija („Službeni list CG“, br. 80/10); Zakonom o akademskom integritetu („Službeni list CG“, br. 17/19), Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službeni list CG“, br. 80/10, 40/11, 57/14 i 82/20), Zakonom o inovacionoj djelatnosti („Službeni list CG“, br. 82/20), Zakonom o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija („Službeni list CG“, br. 82/2020), kao i podzakonskim aktima, donijetim za sprovođenje ovih zakona.

Rad Ministarstva u 2023. godini odnosio se na:

- zaokruživanje normativnog okvira za dalju reformu obrazovanja;
- utvrđivanje i vođenje politike razvoja obrazovno-vaspitanog sistema Crne Gore unapređenjem procesa pripreme ustanova obrazovanja i vaspitanja za primjenu reformskih rješenja u 2023. godini, prema ranije definisanoj dinamici Ministarstva;
- sprovođenje upravnih postupaka u oblasti:
 - priznavanja i vrednovanja inostranih obrazovnih isprava;

- izdavanja licenci za rad ustanovama predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja i organizatorima obrazovanja odraslih i licenci za izvođenje novih obrazovnih programa;
- izdavanje propisanih saglasnosti;
- stručne i administrativne poslove za:
 - Nacionalni savjet za obrazovanje,
 - Savjet za kvalifikacije,
 - Savjet za visoko obrazovanje,
 - Etički komitet
 - Savjet za naučnoistraživačku djelatnost
 - Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju
- finansiranje rada obrazovno-vaspitnih ustanova;
- druge poslove, u skladu sa propisima.

Izvještaj o radu Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija koncipiran je u više cjelina, odnosno predstavlja upravne oblasti iz djelokruga rada nadležnosti prosvjete, nauke, tehnološkog razvoja odnosno inovacija.

I OBLAST PROSVJETE

1.1 Normativno-pravni poslovi i harmonizacija propisa

U 2023. godini donijeti su, odnosno pripremani sljedeći podzakonski akti, i to:

- Pravilnik o sadržaju zahtjeva za izdavanje, odnosno produženje licence za ovlaštenog ispitivača za polaganje vozačkog ispita, sadržaju licence i sadržaju i načinu vođenja evidencije o izdatim licencama;
- Pravilnik o bližim kriterijumima, visini i uslovima za dodjelu stipendija talentovanim učenicima osnovne i srednje škole;
- Pravilnik o kriterijumima, načinu, uslovima i visini naknade za ostvarivanje prava na studentski kredit i stipendiju;
- Pravilnik o kriterijumima, načinu, uslovima i visini naknade za ostvarivanje prava na smještaj i ishranu u domu i participaciju prevoza učenika i studenata;
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje realizuju javno važeće obrazovne programe;
- Pravilnik o raspodjeli sredstava iz Fonda za podršku talenata;
- Školski kalendar o izmjeni Školskog kalendara za 2022/2023. godinu;
- Školski kalendar za 2023/2024. godinu;
- Granski kolektivni ugovor o izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za ustanove učeničkog i studentskog standarda;
- Prijedlog Odluke o preduzimanju mjera zaštite javnog interesa u JU Ispitni centar;
- Prijedlog Pravilnika o načinu i postupku testiranja postignuća učenika na kraju drugog ciklusa i provjere znanja učenika na kraju trećeg ciklusa;
- Prijedlog Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu i postupku polaganja stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje;

- Prijedlog Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o načinu, postupku i vremenu polaganja maturalnog ispita u gimnaziji.

Sprovođenje propisa

U izvršenju propisa u oblasti obrazovanja i vaspitanja Ministarstvo je davalo saglasnosti na opšta akta ustanova.

Odjeljenje za normativno-pravne poslove i harmonizaciju propisa u izvještajnom periodu dalo je 466 saglasnosti na pravilnike o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, i to:

- JU Ispitnog centra;
- JU Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva;
- 40 u predškolskim ustanovama;
- 368 u osnovnim školama;
- 56 u srednjem obrazovanju.

Dato je 243 saglasnosti na statute, odnosno odluke o izmjenama i dopunama, odnosno statute obrazovno-vaspitnih ustanova, koji su usaglašeni sa Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju, i to:

- 32 u predškolskim ustanovama,
- 165 u osnovnim školama,
- 46 u srednjem obrazovanju.

Ostalo:

-Rješenje o utvrđivanju minimalnog broja bodova potrebnih za upis u gimnaziju i četvorogodišnju stručnu školu za školsku 2023/2024. godinu.

Osim navedenog, Odjeljenje je dalo 130 pisana mišljenja i objašnjenja po zahtjevima fizičkih i pravnih lica u vezi sa primjenom propisa iz oblasti obrazovanja i vaspitanja, tumačenja propisa, kao i veliki broj usmenih objašnjenja i upućivanja stranaka na odgovarajuće postupke i saradnju sa drugim službama i resorima u vezi sa tim.

Takođe, dat je veliki broj mišljenja na nacрте i prijedloge zakona i drugih propisa, koje pripremaju druga ministarstva i organi uprave, koji su dostavljeni ovom Ministarstvu na izjašnjavanje.

Drugostepeni upravni postupak i nadzor

U toku izvještajnog perioda primljene su 54 žalbe, a iz prethodnog izvještajnog perioda prenijeto je neriješenih 5 žalbi, pa je ukupno u radu bilo 59 drugostepenih upravnih predmeta u toku 2023. godine.

Ukupno je riješeno 55 žalbi, od čega 6 žalbi protiv rješenja prosvjetne inspekcije, 3 žalbe protiv odluka Komisije za izradu Konkursa i vrednovanje ponuda za dodjelu sredstava iz Fonda za kvalitet i talente, 30 žalbi učenika protiv rješenja Škole o isključenju učenika i prestanku statusa redovnog učenika, 1 žalba protiv rješenja Sekretarijata za lokalnu samoupravu o usmjeravanju djece sa posebnim potrebama, 5 žalbi protiv rješenja škola kojima su poništena uvjerenja o polaganju stručnih ispita nastavnika, 4 žalbe zbog ćutanja uprave, 2 žalbe protiv odluke Komisije za dodjelu stipendija talentovanim učenicima i 4 žalbe protiv rješenja Zavoda za školstvo. Ukupno je usvojeno 28, a odbijeno 27 žalbi. Na kraju godine ostale su 4 neriješene žalbe. U drugostepenom upravnom postupku u izvještajnom periodu riješeno je 47 žalbi u propisanom roku, dok 8 žalbi nije riješeno u propisanom roku.

Nadalje, u izvještajnom periodu pripremljeno se 92 izjašnjenja Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa na tužbe u vezi sa sporovima koji se vode pred Osnovnim sudovima u Crnoj Gori, a u kojima je Ministarstvo stranka u postupku, i to: 60 izjašnjenja na tužbe za naknadu materijalne štete zbog nezakonitog razrješenja koje su podnijeli bivši direktori obrazovno-vaspitnih ustanova u Crnoj Gori, 4 izjašnjenja na tužbe za naknadu štete članova komisija za polaganje vozačkih ispita i 28 izjašnjenja po raznim drugim tužbenim osnovima. Pripremljeno je i 11 odgovora na tužbe podnijete protiv Ministarstva pred Upravnim sudom Crne Gore, pa su ukupno u radu bile 103 tužbe.

Takođe, pripremljeno je i 53 izjašnjenja Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa na dostavljene nalaze i mišljenja sudskih vještaka, u vezi sa aktivnim sporovima koji se vode protiv Ministarstva pred nadležnim sudovima u Crnoj Gori.

U izvještajnom periodu aktivno se postupalo u velikom broju sporova koji su se vodili i vode se protiv Ministarstva, a koji su se u najvećem dijelu odnosili na sporove koje su pokrenuli razriješeni direktori obrazovno-vaspitnih ustanova u Crnoj Gori, kandidati koji nijesu izabrani po novim konkursima za izbor direktora u obrazovno-vaspitnim ustanovama, članovi Komisija za polaganje vozačkih ispita u auto školama, itd.

1.2 Priznavanje inostranih obrazovnih isprava – ENIC/NARIC centar

U postupku priznavanja inostranih obrazovnih isprava nivoa osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja u 2023. godini, ukupno je podnijeto 10.665 zahtjeva, od čega 527 zahtjeva za stečeno osnovno obrazovanje, 4.987 za stečeno srednje obrazovanje i 5.151 zahtjeva za priznavanje inostrane obrazovne isprave o stečenom visokom obrazovanju.

Iz prethodnog izvještajnog perioda prenijeto je neriješenih 4.657 zahtjeva za stečeno osnovno i srednje obrazovanje i 4.012 zahtjeva za stečeno visoko obrazovanje, pa je u toku 2023. godine, ukupno u radu bilo 19.334 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava svih nivoa obrazovanja.

Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva u 2023. godini, riješeno je 4.419 zahtjeva, od čega 2.066 zahtjeva o stečenom osnovnom i srednjem obrazovanju, kao i 2.353 zahtjeva o stečenom visokom obrazovanju.

U propisanom roku, od ukupnog broja podnijetih zahtjeva u 2023. godini, nije riješeno 6.246 zahtjeva, od čega 3.448 zahtjeva o stečenom osnovnom i srednjem obrazovanju i 2.798 zahtjeva o stečenom visokom obrazovanju, koji su u postupku rješavanja.

U postupku priznavanja inostranih obrazovnih isprava određene okolnosti utiču na dužinu trajanja upravnog postupka, odnosno na njegovu efikasnost. Naime, prilikom priznavanja inostranih obrazovnih isprava u svrhu zapošljavanja, Ministarstvo je dužno da donese rješenje po zahtjevu za priznavanje isprave u roku od 30 dana od podnošenja zahtjeva. Međutim, u pojedinim predmetima taj rok je znatno duži od propisanog, iz razloga što se odgovori Ministarstva vanjskih poslova, u većini slučajeva, čekaju duže vremena, ponekad i više mjeseci.

U toku 2023. godine podnijeto je ukupno 28 krivičnih prijava zbog sumnje u falsifikat obrazovne isprave i jedna krivična prijava zbog sumnje u falsifikat rješenja o priznavanju koje donosi Ministarstvo. Od ukupnog broja podnijetih krivičnih prijava zbog sumnje u falsifikat obrazovne isprave 14 prijava se odnosi na obrazovne isprave nivoa visokog obrazovanja, a 14 prijava za obrazovne isprave nivoa srednjeg obrazovanja.

Takođe, u toku 2023. godine donijeto je 28 rješenja o odbijanju zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava o stečenom osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zbog sumnje u vjerodostojnost obrazovne isprave.

1.3 Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Obezbjedivanje jednakih mogućnosti za rani razvoj sve djece u Crnoj Gori kroz jačanje dostupnosti, kvaliteta i pravednosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja strateški je cilj koji je oročen Strategijom ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja u CG (2021-2025) i razrađen Akcionim planom do 2025. godine. Povećanje obuhvata djecu predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem (PVO), unapređenje i obezbjeđivanje kvaliteta u vaspitanju i obrazovanju, i stvaranje mogućnosti za rani razvoj djece iz osjetljivih grupa su neophodni uslovi za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

Broj djece u predškolskim ustanovama u 2023. godine povećan je u odnosu na 2022. godinu i prema podacima MEIS sistema u javnim i privatnim predškolskim ustanovama u Crnoj Gori je upisano 25.075 djece, od čega u javnim ustanovama preko 96%.

Ministarstvo prosvjete je donijelo Rješenje o donošenju javno važećeg obrazovnog programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Formirana je Radna grupa za sprovođenje pilotiranja novog programa za predškolsko vaspitanje.

Realizovana je edukacija za vaspitače, stručni i rukovodni kadar, kao i predstavnike Ministarstva, koju je održala prof. dr sc. Edita Slunjski. U toku je sprovođenje pilotiranja novog programa. Spovedeno je savjetovanje za učesnike pilotiranja novog Programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje gdje je napravljen plan rada, a sprovedena je i prva supervizija pilotiranja.

Imenovana je Radna grupa za izradu Normativa i standarda pravilne ishrane u predškolskim ustanovama. U radnoj grupi osim predstavnika Ministarstva prosvjete su i nutricionisti iz dvije predškolske ustanove iz Podgorice, kao i predstavnici Instituta za javno zdravlje. Održano je nekoliko sastanaka Radne grupe, i 30. oktobra prezentovana je radna verzija, odnosno prijedlog strukture dokumenta sa sadržajem, kao i tabelarni prikaz jelovnika sa energetsom vrijednošću za jaslice i za vrtić, a u prvom trimestru 2024. godine se očekuje finalna verzija.

Javni upis djece u sve predškolske ustanove organizovan preko portala www.upis.edu.me, kome je prethodila Kampanja za upis sve djece u predškolske ustanove širom Crne Gore, sa posebnim osvrtom na djecu romske i egipćanske populacije, djece sa POP i djece korisnika materijalnog obezbjeđenja, kao i djece iz ratom zahvaćenih područja.

Otvoren je novi interaktivni punkt u Lastvi Grbaljskoj pri JPU „Ljubica V. Jovanović-Maše” Budva. Tri nove Vaspitne jedinice: „Zvončica”, „Dobra vila” i „Pčelica” u sklopu JPU „Vukosava Ivanović Mašanović” Bar. Jedan produženi boravak: „Kako rastu krila” i Tri dopune licence: JPU „Boško Buha” Rožaje; PPU „Artić Pinokio” Podgorica i PPU „Casa Dei Bambini” Podgorica.

Izrađen je revidirani portfolija za djecu predškolskog uzrasta na osnovu sugestija vaspitača i izvještaja monitoringa. Portfolio će dobiti i digitalnu verziju, i u saradnji sa IT sektorom Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Unicefom biće postavljen na digitalnoj platformi www.digitalnaskola.edu.me.

Saradnja sa roditeljima posebno je organizovana kroz nastavak programa „Brižne porodice“ koji se realizuje u saradnji UNICEF-om, a u narednom period biće organizovanja i obuka pete generacije facilitatora.

Održana je obuka za sve predškolske ustanove za Centre izvrsnosti.

1.4 Osnovno obrazovanje i vaspitanje

U Crnoj Gori je evidentan dolazak lica iz ratom zahvaćene Ukrajine, koja su bila prisiljena da zemlju porijekla napuste zbog oružanih sukoba. Među njima je i veliki broj djece.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je blagovremeno preduzelo aktivnosti kako bi se odgovorilo na razvojne i obrazovne potrebe djece i učenika iz Ukrajine i omogućilo njihovo uključivanje u obrazovno-vaspitni proces.

Pripremljeni su i dizajnirani informativni materijali za roditelje/staratelje o dostupnosti obrazovno-vaspitnih ustanova prema uzrastu djece/učenika, detaljnim procedurama upisa. Informativni materijal je preveden na ukrajinski jezik, a i objavljen je na platformama Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Ambasade Ukrajine u Crnoj Gori. Takođe, štampan je u 2500 primjeraka koji su distribuirani obrazovno-vaspitnim ustanovama, Ukrajinskom centru u Podgorici i Ukrajinskoj ambasadi.

U toku školske godine angažovana su dva, a nakon njihovog odustajanja još dva nastavnika iz Ukrajine koji su pružali dodatnu podršku učenicima.

U saradnji sa UNICEF-om obezbjeđuju se udžbenici za nastavni predmet Crnogorski jezik kao nematernalni.

Takođe, realizovane su radionice za podršku programa mentalnog, kao i individualni tretmani.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je od obrazovno-vaspitnih ustanova, putem online upitnika, došlo do sljedećih podataka koji se odnose na podršku djeci iz Ukrajine u toku prethodne nastavne godine:

- Dopunsku nastavu iz crnogorsko-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i niževnosti kao nematernalnog jezika pohađalo je 200 učenika, a održano je 847 časova.
- U školama je održano 1956 časova dopunske i dodatne nastave (za sve nastavne predmete) koje je pohađalo 305 učenika.
- Realizovano je 728 časova slobodnih aktivnosti u kojima je učestvovalo 259 učenika.
- U školske timove za integraciju djece iz Ukrajine uključena su 273 nastavnika koji su održali 146 sastanaka i realizovali 195 aktivnosti.
- Kao podrška učenicima angažovana su 4 ukrajinska nastavnika koji su realizovali 59 časova.

Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori objavila je članak integraciji djece iz Ukrajine, pod nazivom *Učionice otvorene i za djecu iz stranih zemalja: uz podršku škole sve je lakše*.

Vršnjačko nasilje jedan je od rizika kojem su izložena djeca i mladi. Svjesni značaja prevazilaženja vršnjačkog nasilja, u cilju uticaja na aktuelni i budući život pojedinca, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je realizovalo niz aktivnosti koje se odnose na prevenciju nasilja u obrazovno-vaspitnim ustanovama.

Ministarstvo je sa rukovodiocima svih obrazovno-vaspitnih ustanova održalo savjetovanja na kojima je prezentovano Uputstvo školama *Podjela odgovornosti i postupanje u cilju prevencije i u slučajevima pojave nasilja*. Tokom savjetovanja je ukazano i na značaj blagovremenog i tačnog unosa podataka u Informacioni sistem obrazovanja (MEIS) o slučajevima vršnjačkog nasilja, kao i postupanju ustanova.

Ministarstvo je donijel Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje realizuju javno važeće obrazovne programe, i isti je stupio na snagu. O ovom Pravilniku

Nacionalni savjet za obrazovanje je dao pozitivno mišljenje. Procijenjeno je da će izmijenjeni normativi uticati na povećanje broja stručnih saradnika u obrazovno-vaspitnim ustanovama za oko 60 izvršilaca, odnosno za oko 28%. Prvi put je utvrđena mogućnost angažovanja tri stručna saradnika u ustanovama sa preko 1.400 djece/učenika.

Takođe, izmjenama Pravilnika su prvi put propisani uslovi koje ustanova treba da ispuni da bi mogla angažovati asistenta/asistentkinju u sprečavanju nasilja i vandalizma u školi. Ti uslovi podrazumijevaju da se ustanovi koja ima više od 700 učenika može odobriti jedan izvršilac na radnom mjestu asistent/asistentkinja u sprečavanju nasilja i vandalizma.

Besplatna telefonska linija u Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija za prijavu vršnjačkog nasilja je u funkciji i ove školske godine. Broj telefona za prijavljivanje je 080 777 777. Nakon prijave nasilja postupa se u zavisnosti od sadržaja prijave, sve u saradnji sa školama, Zavodom za školstvo i nadležnim institucijama sistema.

Na osnovu stručnog mišljenja Zavoda za školstvo, Ministarstvo izdaje saglasnosti nevladinim organizacijama za realizaciju radionica, projekata i dr. aktivnosti koje se odnose na prevenciju nasilja.

U svim osnovnim i srednjim školama 5. maja 2023. godine prvi čas bio je posvećen prevenciji nasilja.

1.5 Inkluzivno obrazovanje

Aktivnosti definisane Strategijom inkluzivnog obrazovanja (2019-2025) realizuju se predviđenom dinamikom, uz razumijevanje i prilagođavanje potrebama usljed funkcionisanja u uslovima otežane komunikacije zbog hakerskih napada, te lažnih dojava o eksplozivnim napravama. Stoga je akcenat stavljen na podršku, IT kompetencije i promociju školskih inkluzivnih aktivnosti.

- Realizovano je 105 aktivnosti – 88%.
- U toku je ili se kontinuirano realizuje 15 aktivnosti– 12%
- Nije bilo nerealizovanih aktivnosti.

Ukupno posmatrano, posebno je važno da se postave preduslovi (rani razvoj, podrška porodici) za uspješno uključivanje djevojčica i dječaka u obrazovno-vaspitni sistem (zdravstvena, dječija, socijalna zaštita), u javnosti raditi na afirmaciji inkluzivnih vrijednosti, omogućiti dovoljno zastupljen stručni kadar, podsticati odgovornost, prije svega, nastavnog kadra.

1.6 Manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice–obrazovanje na albanskom jeziku

Dvojezična nastava – na našem i albanskom jeziku organizuje se na svim nivoima: Predškolsko obrazovanje: JPU „Dječji vrtić“ u Plavu, JPU „Majka Tereza“ u Tuzima, JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović“ u Baru i JPU „Solidarnost“ u Ulcinju. Ukupno u predškolskom vaspitanju ima 495 djece, i to 235 djevojčica i 260 dječaka.

Osnovno obrazovanje i vaspitanje: U Ulcinju - JU OŠ „Maršal Tito“, JU OŠ „Marko Nucleović“ i JU OŠ „Boško Strugar“; U Tuzima – JU OŠ „Mahmut Lekić“; U Plavu – JU OŠ „Hajro Šahmanović“ i u Gusinju – JU OŠ „Džafer Nikočević“.

Školske 2023/2024. godine, u osnovnom obrazovanju ima 2608 učenika i to 1258 djevojčica i 1350 dječaka.

Srednje obrazovanje: Tuzi – Srednja mješovita škola „25. maj“, Ulcinj - Srednja mješovita škola „Bratstvo jedinstvo“ i Plav – Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“. Školske 2023/2024. godine, u srednjem obrazovanju ukupno ima 853 učenika, i to 420 djevojčica i 433 dječaka.

U muzičkim školama sa nastavom na albanskom jeziku ima 197 učenika, od kojih su 114 djevojčice, 83 dječaci. Oni pohađaju Osnovnu muzičku školu u Ulcinju i PU Osnovne muzičke škole „Vasa Pavić“ u Tuzima.

U akademskoj 2023/2024. godini na Program za učitelje na albanskom upisano je 65 studenata/kinja. I za ovu akademsku godinu, Ministarstvo je opredijelilo 10 stipendije za student/kinje, koji se obrazuju za deficitarna zanimanja za nastavu na albanskom jeziku.

Nastava na albanskom jeziku

Na albanskom jeziku nastava se odvija u šest osnovnih škola: JU OŠ „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Baru; JU OŠ „29. novembar“; JU OŠ „Jedinstvo“ i JU OŠ „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ u Tuzima; JU OŠ „Bedri Elezaga“ u Ulcinju, i JU OŠ „Daciće“ u Rožajama.

Obrazovanje Roma i Egipćana

Ministarstvo prosvjete je, u izvještajnom periodu, u saradnji sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava, Zavodom za školstvo, Nacionalnim romskim savjetom i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima pripadnika romske i egipćanske zajednice, od 20. do 27. marta promovisalo upis u predškolsko, osnovno i srednjoškolsko vaspitanje i obrazovanje u Podgorici, Nikšiću, Beranama i Tivtu. Ove četiri opštine posjetio je tim sastavljen od predstavnika navedenih institucija i nevladinih organizacija. Oni su razgovarali sa roditeljima i djecom doraslom za upis u predškolsko vaspitanje, i u prvi razred osnovne škole, sa ciljem da im se ukaže na obavezu i značaj osnovnog obrazovanja. Oni su takođe, razgovarali i sa učenicima IX razreda osnovne škole, kako bi ih podstakli na upis u srednje škole. Ideja kampanje je podizanje svijesti roditelja o važnosti njihove podrške djeci na putu obrazovanja. Zajednička poruka svih koji su se obratili bila je da je škola najbolji put do uspjeha svakog pojedinca, porodice i zajednice.

Dodijeljeni su flajeri na našem, romskom i albanskom jeziku, u cilju informisanja roditelja o mogućnostima upisa RE djece u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje ove školske godine.

Naglašeno je da, ukoliko roditelji nemaju mogućnosti da upišu djecu elektronskim putem, to mogu da urade tako što će se obratiti obrazovnoj ustanovi, a takođe i saradnicima u socijalnoj inkluziji, koji im mogu pružiti pomoć pri upisu

U skladu sa Strategijom o migracijama i reintegraciji povratnika u Crnu Goru, za period 2021-2025. realizuje se Program obrazovanja za učenje crnogorsko-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika za *azilante i strance pod subsidijarnom zaštitom* u JU Gimnaziji „Slobodan Škerović“ u Podgorici.

1.7 Srednje-opšte obrazovanje (gimnazije) i stručno obrazovanje

Upis učenika u prvi razred srednjih škola u školskoj 2023/2024. godini realizovan je u skladu sa konkursima za upis u junskom i avgustovskom roku. Sproveden je elektronski, učenici su bili u mogućnosti da vide svoje mjesto na

bodovnoj listi i, ukoliko su ispod broja učenika koji je planiran upisom, konkurišu za upis u neki drugi program. U prvi razred upisan je ukupno 7321 učenik, od čega je 1910 učenika upisano u državne, a 61 učenik u privatne gimnazije. U obrazovne programe stručnog obrazovanja u četvorogodišnjem trajanju upisan je 3921 učenik, a u obrazovne programe u trogodišnjem trajanju koji vode direktno na tržište rada je upisan 1481 učenik. U srednjem obrazovanju u školskoj 2023/2024. godini je 25727 učenika, od čega se 17904 učenika ili 69,59% obrazuju po obrazovnim programima stručnog obrazovanja, i 7823 ili 30,4% u gimnazijama. U državnim srednjim školama broj učenika srednjih škola-stranih državljana je 1212, u privatnim srednjim školama je 116 učenika-stranih državljana.

Nacionalni savjet za obrazovanje je, nakon razmatranja na nadležnom odboru, usvojio osam obrazovnih programa. U sektoru Inženjerstvo i proizvodne tehnologije usvojeni su obrazovni programi u trogodišnjem trajanju CNC operater i Obradivač metala rezanjem na konvencionalnim mašinama, obrazovni programi u četvorogodišnjem trajanju Tehničar za dizajn i kompjutersko konstruisanje u mašinstvu, Tehničar za konvencionalne i CNC tehnologije mašinske obrade. U sektoru Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija usvojen je obrazovni program u trogodišnjem trajanju Obradivač plemenitih metala i legura, a u četvorogodišnjem trajanju Tehničar metalurgije. U sektoru Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija usvojen je program u trogodišnjem trajanju Operater štampe i grafičke dorade, a u četvorogodišnjem trajanju Grafički tehničar. Nacionalni savjet je, nakon sprovedene revizije, usvojio i dva obrazovna programa 2017. godine, u cilju njihovog usaglašavanja sa ostalim obrazovnim programima iz iste oblasti. To su programi Konobar i Restorater iz sektora Turizam, trgovina i ugostiteljstvo.

Pripremljena su rješenja o donošenju novih obrazovnih programa koje je usvojio Nacionalni savjet za obrazovanje radi objavljivanja u Službenom listu Crne Gore i rješenja o licenciranju srednjih škola za realizaciju obrazovnih programa koji su prvi put u primijenjeni u školskoj 2023/2024. godini.

Pripremljene su saglasnosti za škole o formiranju odjeljenja sa manjim brojem učenika i za formiranje odjeljenja sa većim brojem učenika u skladu sa propisima, saglasnosti za formiranje grupa za izborne predmete u gimnazijama, kao i saglasnosti za raspisivanje konkursa za nastavno i vannastavno osoblje u srednjim školama.

U cilju jačanja saradnje u procesu unapređenja stručnog obrazovanja, kako bi ono postalo relevantno za tržište rada i privlačno za učenike, Ministarstvo prosvjete, Elektroprivreda Crne Gore i Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS) potpisali su Sporazum o saradnji. Sporazumom se uspostavlja saradnja na unapređenju kvaliteta stručnog obrazovanja iz oblasti elektrotehnike/energetike, kroz zajedničke inicijative za unapređenje postojećih i razvijanje novih kvalifikacija iz oblasti obnovljivih i konvencionalnih izvora energije.

Nastavljena je realizacija dualnog obrazovanja u kojem je u tekućoj školskoj godini po programima stručnog obrazovanja u trogodišnjem trajanju u prvom razredu 206 učenika, u drugom 195 učenika i u trećem razredu 62 učenika. Obrazovni programi po kojima se obrazuju učenici su: Kuvar, Konobar, Automehaničar, Autoelektričar, Elektroinstalater, Pekar, Monter komunikacione infrastrukture, Zavarivač, Bravar i dr. programi.

1.8 Obrazovanje odraslih

U 2023. godini u Direkciji za cjeloživotno obrazovanje licencirane su 63 auto škole, u skladu sa Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima i Pravilnikom o

bližim uslovima koje treba da ispunjava auto škola u pogledu prostora, nastavnih sredstava, vozila, kadra i minimalnim uslovima koje treba da ispunjava vozilo za obuku kandidata za vozača.

U skladu sa Pravilnikom o sadržaju zahtjeva za izdavanje, odnosno produženje licence za ovlašćenog ispitivača za polaganje vozačkog ispita, sadržaju licence, sadržaju i načinu vođenja evidencije o izdatim licencama i Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima izdate su 24 licence za rad ovlašćenih ispitivača. Takođe, kod Centra za stručno obrazovanje inicirana je izrada Programa obrazovanja za sticanje ključnih vještina za ovlašćenog ispitivača za polaganje vozačkog ispita, čije usvajanje se očekuje u 2024. godini.

U 2023. godini počelo se sa primjenom novih testova za polaganje vozačkog ispita. Testovi su prevedeni na engleski i albanski jezik, a recenziju testova je uradio Mašinski fakultet Univerziteta Crne Gore.

Održan je sastanak sa predstavnicima Ministarstva u ispitnim komisijama za polaganje vozačkog ispita, a u drugoj polovini godine i sastanak sa svim članovima ispitnih komisija za polaganje vozačkog ispita, u cilju usklađivanja načina organizacije vozačkog ispita.

Takođe, na osnovu Memoranduma o saradnji koji je potpisan u aprilu 2023. godine, Mašinski fakultet UCG je po prvi put organizovao seminar stručnog usavršavanja za članove ispitnih komisija, predavače teorijske nastave i instruktore u auto školama. Pripremljena je i Informacija o radu auto škola u 2022. godini.

U oblasti obrazovanja odraslih, licencirano je 8 novih ustanova za obrazovanje odraslih. U skladu sa Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama i Pravilnikom o bližem načinu i postupku izdavanja i oduzimanja licence za rad ispitivača u postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, izdate su 53 licence za rad ispitivača.

Usvojen je Godišnji plan obrazovanja odraslih za 2023. godinu i Izvještaj o realizovanim aktivnostima iz plana obrazovanja odraslih za 2022. godinu na prijedlog Centra za stručno obrazovanje.

1.9 Državna nagrada „Oktoih“

Državna nagrada „Oktoih“, najveće crnogorsko priznanje u oblasti obrazovanja i vaspitanja, kao i učeničkog i studentskog standarda, za 2023. godinu dodijeljena je prof. dr Davidu Kalaju, Prirodno-matematički fakultet, Podgorica, Univerzitet Crne Gore i Ani Vujačić, nastavnici fizike u JU Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić.

1.10 Nacionalni savjet za obrazovanje

U 2023. godini Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je sljedeća dokumenta/akte/udžbenike:

Udžbenička literatura: Književnost na albanskom jeziku za I razred gimnazije; Književnost na albanskom jeziku za II razred gimnazije; Književnost na albanskom jeziku za IV razred gimnazije; Čitanka za III razred srednjih stručnih škola; Eksterna provjera znanja-zbirka pripremnih testova sa rješenjima iz CSBH jezika i književnosti na kraju osnovne škole; Sociologija za III razred gimnazije; Elektronske komunikacije za I razred srednje stručne škole; Kozmoterapijske procedure u tretmanima lica za III i IV razred medicinske škole; Osiguranje imovine i lica za IV razred srednje stručne škole.

Obrazovni programi za srednje stručno obrazovanje: Baletski igrač, nivo IV; Poljoprivredni proizvođač, nivo III; Agrotehničar, nivo IV1; Zdravstveni tehničar, nivo IV1; Vozač motornog vozila, nivo III; Tehničar drumskog saobraćaja, nivo IV1; Tehničar zaštite životne sredine, nivo IV1; Instalater sistema obnovljivih izvora električne energije, nivo III; Elektrotehničar energetike, nivo IV1; Pomoćnik krojača, nivo II.

Programi obrazovanja: Izrada planova zaštite i spasavanja, organizovanja i sprovođenja vježbi evakuacije; Postupanje u slučaju elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških i drugih katastrofa; Fotograf za digitalnu obradu fotografije; Asistent režije; Sekretar režije; Rasvjetlivač; Kinooperater; Prvi asistent kamere/Šarfer; Drugi asistent kamere/Pratilac kamere; Operater kamere/Švenker; Scenac; Tehničar digitalne slike-DIT; Osnova digitalne kompetencije za starije; Funkcionalna medijska pismenost; Rad u Coreldraw programu; Francuski jezik, Portugalski jezik; Ruski jezik; Izrada upcykling proizvoda od drveta; Odnosi s javnošću-vještine eksterne i interne komunikacije; Preživljavanje u šumi, Obavljanje jednostavnih baštenskih poslova po principima permakulture-za starije.

Ispitni katalogi: Fotograf za digitalnu obradu fotografije; Asistent režije; Sekretar režije; Rasvjetlivač; Kinooperater; Prvi asistent kamere/Šarfer; Drugi asistent kamere/Pratilac kamere; Operater kamere/Švenker; Scenac; Tehničar digitalne slike-DIT; Izrada upcykling proizvoda od drveta.

Predmetni programi za opšte srednje obrazovanje: Francuski jezik-Moj svijet i Italijanski jezik - Moj svijet.

Dato je pozitivno mišljenje na Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje realizuju javno važeće obrazovne programe.

2. Oblast visokog obrazovanja

Skupština je donijela Zakon o izmjeni Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG“, broj 125/23) kojim je studentima koji su upisani na Univerzitet Crne Gore po programima donijetim na osnovu Zakona o Univerzitetu („Službeni list RCG“, broj 37/92 i 6/94), produžen rok za završetak studija do kraja studijske 2023/2024. godine.

U januaru 2023. godine Vlada Crne Gore je dala saglasnost na Kolektivni ugovor o izmjeni Kolektivnog ugovora za Univerzitet Crne Gore, zaključen između Sindikata Univerziteta Crne Gore, Rektora i Upravnog odbora.

Na prijedlog Univerziteta Crne Gore, Vlada Crne Gore donijela je: Odluku o broju studenata za upis u prvu godinu studija na Univerzitetu Crne Gore koji će se finansirati iz Budžeta Crne Gore za studijsku 2023/2024. godinu i Odluku o broju studenata za upis u prvu godinu master studija na Univerzitetu Crne Gore koji će se finansirati iz Budžeta Crne Gore za studijsku 2023/2024. godinu.

Takođe, Vlada je, na predlog Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, donijela: Odluku o broju studenata za upis u prvu godinu studija na Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju, koji će se finansirati iz Budžeta Crne Gore za studijsku 2023/2024. godinu i Odluku o broju studenata za upis u prvu godinu master studija na Fakultet za crnogorski jezik i književnost na Cetinju, koji će se

finansirati iz Budžeta Crne Gore za studijsku 2023/2024. godinu.

Navedenim odlukama ukupno se 5036 studenata prve godine osnovnih i master studija koji studiraju na Univerzitetu Crne Gore i Fakultetu za crnogorski jezik i književnost, finansira iz Budžeta Crne Gore.

U skladu sa Konkursom za sufinansiranje školarine na master i doktorskim studijama u zemlji i inostranstvu, sufinansirana je školarina za 6 magistranada i 21 doktorand.

Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem realizuje se dvanaestu godinu zaredom, u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem („Sl. list Crne Gore“, br. 38/12 i 86/22) i Pravilnikom o načinu objavljivanja javnog poziva, postupku i kriterijumima za stručno osposobljavanje („Sl. list Crne Gore“, broj 46/12). Poslodavci su iskazali veoma veliko interesovanje za učešće u Program, što je rezultiralo oglašavanjem 15.300 slobodnih radnih mjesta za stručno osposobljavanje, dok je ukupan broj lica sa stečenim visokim obrazovanjem koji se prijavio za učešće u Programu 2.338. Nakon elektronskim putem sprovedenog postupka povezivanja korisnika i poslodavaca 2236 visokoškolaca je dobilo priliku da se u devetomjesečnom periodu stručno osposobljava kod izabranog poslodavca i time stekne uslove za polaganje odgovarajućeg stručnog ispita.

Etički komitet je tokom 2023. godine radio na očuvanju, unapređenju, zaštiti i promociji akademskog integriteta i prevenciji od svih oblika kršenja akademskog integriteta u skladu sa Zakonom o akademskom integritetu i Etičkom poveljom. U toku 2023. godine Etički komitet, u punom sastavu, nastavio je svoj rad na promovisanju i podizanju svijesti o akademskoj čestitosti na ustanovama visokog obrazovanja.

2.1 Učenički i studentski standard

Ministarstvo je, na osnovu javnog konkursa, koji je objavljen za akademsku 2023/2024. godinu, dodijelilo 3471 studentskih kredita, od 5852 prijavljena kandidata. Kredit se odobrava za jednu studijsku godinu i isplaćuje se u 10 mjesečnih rata. Visina studentskog kredita je od 112,50 do 160,00 eura.

Takođe, na osnovu javnog konkursa, koji je objavljen za akademsku 2023/2024. Godinu, Ministarstvo je dodijelilo 378 stipendija najboljim studentima, od ukupno 1054 prijavljena kandidata. Stipendija se odobrava za jednu studijsku godinu i isplaćuje u 10 mjesečnih rata. Iznos stipendije je 225,00 eura.

Na osnovu javnog konkursa, koji je objavljen za školsku 2023/2024. godinu dodijeljeno je 100 stipendija talentovanim učenicima osnovnih i srednjih škola, od 321 prijavljenog kandidata. Stipendija se isplaćuje se u 10 mjesečnih rata, u iznosu od 57,00 eura.

Na osnovu konkursa za prijem učenika i studenata u učeničke i studentske domove u Crnoj Gori, koji se objavljuje svake godine mjesec dana prije početka nastavne godine, na internet stranici Ministarstva i dnevnim novinama Ministarstvo uplaćuje mjesečne dotacije: Domu učenika i studenata Podgorica, Domu učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić, Domu učenika i studenata „Spasić-Mašera“ Kotor, Domu učenika i studenata Cetinje, Domu učenika i studenata Berane i Domu učenika i studenata „Dušan Marović“ Bar.

Novom studentskom domu u Podgorici, po modelu privatno-javnog partnerstva, uplaćuje se dotacija od akademske 2013/2014. godine i Novom studentskom domu u Nikšiću, od 2016/2017. godine. U Igalu ne postoji dom učenika i studenata, te

Ministarstvo uplaćuje mjesečnu dotaciju po korisniku, kao i za ostale studente u domovima u Crnoj Gori.

Smještaj i ishranu u 2023. godini, koristilo je nešto manje od 4000 učenika i studenata (3978). Struktura korisnika je sljedeća: 1564 studenta, 414 učenika i 2000 korisnika ishrane u domovima čiji je osnivač država. U domovima po modelu JPP finansiraju se 462 studenta u Podgorici i 260 studenata u objektu Onogošt u Nikšiću. Na osnovu broja korisnika domskih usluga i utvrđene cijene po korisniku obračunava se mjesečna dotacija.

Od septembra 2023. godine, primjenom novog načina obračuna, svaka ustanova i korisnik dobija isti iznos koji se odnosi na troškove ishrane, smještaja i tekućeg održavanja, nezavisno od isplaćenih zarada zaposlenih. Godišnje se isplaćuje 10 dotacija, osim jula i avgusta kada u domovima nema korisnika smještaja i ishrane. Ministarstvo javnim ustanovama domovi učenika i studenata redovno isplaćuje bruto zarade za 262 zaposlena, kao i: troškove električnu energiju, vodu, čistoću, jubilarne nagrade, pomoć u slučaju smrti člana kolektiva ili člana uže porodice, kao i obavezni ljekarski pregled zaposlenih.

Ministarstvo participira u troškovima prevoza u prigradskom i međugradskom saobraćaju, na osnovu smjernica o ostvarivanju prava na participaciju troškova prevoza učenika u prigradskom prevozu u školskoj 2023/2024. godini, o ostvarivanju prava na participaciju troškova prevoza učenika u međugradskom prevozu u školskoj 2023/2024. godini i o ostvarivanju prava na participaciju troškova prevoza studenata u prigradskom i međugradskom prevozu za studijsku 2023/2024. godinu.

Pravo na participaciju u cijeni prevoza u prigradskom i međugradskom saobraćaju koristilo je oko 1170 učenika na relacijama gdje je organizovan javni prevoz. Participacije iznose 20% za učenike srednjih škola i studente i 40% za učenike osnovnih škola. Korisnicima materijalnog obezbjeđenja porodice participacija na cijenu mjesečne karte iznosi 50%. Na godišnjem nivou ovaj izdatak je oko 161.000,00 eura.

Takođe, finansiran je prevoz učenika JU OŠ „Vladimir Nazor“ u iznosu od 225.000,00 eura godišnje.

Ministarstvo finansira i 127 školska vozila kojima raspolaže 100 škola, a usluge koristi 4585 učenika i 513 zaposlena u školama. Školska vozila posjeduju škole iz ruralnih krajeva, gdje nema organizovanog javnog prevoza. Ovi troškovi se odnose na rashode za gorivo, osiguranje, registraciju i održavanje školskih vozila. Troškovi se uvećavaju zbog porasta cijena goriva u 2023. godini, kao i za kasko osiguranje novonabavljenih vozila čija isporuka se očekuje u 2024. godine. Za održavanje školskih vozila u 2023. godini je utrošeno 165.458,03 eura, za gorivo 542.118,98 eura, ukupno 707.577,01 eura.

3. Međunarodna saradnja

Ministarstvo prosvjete je predstavilo svoj godišnji izvještaj o radu i napretku u oblasti obrazovanja, na sastanku Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku, održanom u Briselu 12. oktobra 2023. godine. Odbor je pohvalio napore Ministarstva prosvjete u implementaciji važećih strateških dokumenata, posebno u dijelu inkluzivnog i predškolskog obrazovanja, povećanje stope upisa djece RE populacije i djece sa posebnim obrazovnim potrebama, kao i implementaciju projekata koji imaju za cilj unapređenje školske infrastrukture. Istaknuto je da je neophodno započeti izradu sveobuhvatne strategije obrazovanja,

implementirati mjere u skladu sa nalazima rezultata međunarodnih testiranja i raditi na podizanju nivoa digitalnih kompetencija nastavnika.

Kada je riječ o stručnom obrazovanju, istaknuto je da su naponi svih uključenih strana u planiranje, realizaciju i monitoring, usmjereni na agilno, otporno, fleksibilno, inkluzivno, inovativno, izvrsno i atraktivno stručno obrazovanje. Obrazovni programi su modernizovani i unaprijeđeni, rađeni u bliskoj saradnji sa realnim sektorom, kako bi se adekvatno odgovorilo potrebama tržišta rada. U segmentu dualnog obrazovanja ukazano je na to da imamo stabilan broj učenika i poslodavaca koju su uključeni u realizaciju učenja na radnom mjestu. Radi promocije stručnog obrazovanja, saradnje sa poslodavcima i podrške učenicima da pokažu svoje vještine, organizovana su takmičenja iz oblasti ugostiteljstva, ekonomije, turizma i elektrotehnike. Digitalne i zelene vještine su u fokusu aktivnosti koje se sprovode, pa su u tom smislu urađeni obrazovni programi iz oblasti obnovljivih izvora energije i zaštite životne sredine.

U organizaciji Ministarstva prosvjete i Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, 6. aprila 2013. godine je održan Treći donatorski koordinacioni sastanak za sektor obrazovanja u cilju podrške tekućim i dugoročnim potrebama za unapređenje nivoa kvaliteta, pravičnosti i dostupnosti obrazovanja u Crnoj Gori.

Ministarstvo prosvjete je u budžetskoj 2023. godini odlučilo da započne proces procjene školske infrastrukture, što je direktna preporuka Analize sektora obrazovanja. Za inicijalnu fazu izdvojeno je 300.000,00 eura, što je malo manje od polovine neophodnog finansijskog okvira. Ovo je strateški iskorak u pravcu koji obrazovnom sektoru treba da omogući sistemsko, na činjenicama zasnovano planiranje investicionih ciklusa, da omogući efektivno i racionalno zaduživanje u svrhu unapređenja kvaliteta obrazovanja, ali i da programski planira budžetske kontribucije.

Memorandumi o saradnji / razumijevanju

Memorandum između crnogorskog Ministarstva prosvjete i Ministarstva vanjskih poslova i trgovine Mađarske o saradnji u okviru programa Stipendium Hungaricum od 2024. do 2026. godine, koji je važan za unapređenje saradnje u oblasti obrazovanja, potpisan je 6. oktobra 2023. godine u Budvi. Memorandum je izuzetno važan za unapređenje saradnje u oblasti obrazovanja, prevashodno za promovisanje mobilnosti u oblasti visokog obrazovanja jer je ona prepoznata kao prioritet u strateškim dokumentima, kako na nacionalnom, tako i na nivou Evropske unije. Mađarska strana na godišnjem nivou dodjeljuje crnogorskim studentima 35 stipendija, pri čemu se stipendije alociraju za bačelor, master i doktorske studije.

U Podgorici je 19. jula 2023. godine potpisan Memorandum o razumijevanju u oblasti inkluzivnog obrazovanja između Ministarstva prosvjete Crne Gore i Međunarodne Specijalne Olimpijade. Programi Specijalne Olimpijade predstavljaju inkluzivne sportske i obrazovno-sportske inicijative koje transformišu individualnu svijest o socijalnoj inkluziji, kao i stavove i ponašanja prema osobama sa intelektualnim smetnjama. U samom sprovođenju planiranih aktivnosti, važnu ulogu ima Specijalna Olimpijada Crne Gore (SOCG), koja kao dio globalnog pokreta Specijalne Olimpijade, djeluje od 2007. godine. Od 2021. godine, SOCG je sport kroz inkluzivno obrazovanje uvela u više od 15 škola, uključivši u svoje aktivnosti 479 učesnika sa i bez intelektualnih smetnji i angažujući ukupno 1439 mladih. Ovim Memorandumom o razumijevanju u oblasti inkluzivnog obrazovanja između Vlade Crne Gore i Međunarodne Specijalne Olimpijade stiču se preduslovi da se kroz partnerstvo sa Specijalnom Olimpijadom nastavi sa ispunjavanjem međunarodnih obaveza kao i da se doprinese da Crna Gora nastavi da podiže svijest djece od najranijeg predškolskog

i školskog uzrasta u vezi sa važnošću poznavanja i poštovanja ljudskih prava, tolerancije i različitosti.

Memorandum o saradnji između Ministarstva prosvjete i Udruženja nastavnika engleskog jezika Crne Gore (ELTAM) potpisan je 17. februara 2023. godine. Ovim Memorandumom se obezbjeđuje kontinuirana međusobna podrška iz oblasti od zajedničkog i javnog interesa. Podrška će ići u pravcu realizacije domaćih i međunarodnih projekata iz oblasti obrazovanja koji se odnose na unapređenje kvaliteta postignuća nastavnika i učenika.

U svrhu organizacije Prve robotičke lige osnovnih škola Ministarstvo prosvjete Crne Gore i Fondacija „Montenegro Makers“ potpisali su Memorandum o saradnji, u cilju koordinacije aktivnosti u oblasti inovacija u nastavnom procesu, osavremenjavanja obrazovnog sistema u Crnoj Gori, kao i osnaživanja djece i nastavnika u razvoju STEM kompetencija. Ovim Memorandumom se otvara nova era u obrazovanju u Crnoj Gori, koja će omogućiti svim učenicima od I do IX razreda da steknu nova znanja i vještine kroz interdisciplinarni rad, kao i priliku da ih primijene u različitim oblastima poput matematike, fizike, informatike, hemije, biologije i geografije. Programom su obuhvaćene 42 osnovne škole iz svih regija Crne Gore, za koje je Fondacija obezbijedila neophodnu opremu (robote) za rad, kao i obuku nastavnika/mentora za korišćenje opreme i pripreme učenika za predstojeće takmičenje.

U aprilu 2023. godine potpisan je Memorandum o saradnji između Ministarstva prosvjete i Mašinskog fakulteta, koji je definisan na principima zajedničkog djelovanja u oblastima naučno-obrazovane i istraivačke djelatnosti, kao i stručnog savjetovanja. Saradnja će biti usmjerena na sticanje praktičnih znanja iz oblasti mašinstva, drumskog saobraćaja i mehatronike za učenike srednjih stručnih škola, kao i mogućnost organizovanja i sprovođenja seminara stručnog usavršavanja predavača teorijske nastave, instruktora vožnje i članova ispitnih komisija u auto-školama u skladu sa članom 225 Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

U prostorijama Ministarstva prosvjete 6. jula 2023. godine obilježen je početak projekta „Funkcionalna analiza obrazovne infrastrukture sa preporukama za unapređenje“. Ovaj projekat, koji direktno finansira Vlada Crne Gore, će omogućiti postavljanje boljih osnova za planiranje ulaganja u održavanje i izgradnju obrazovne infrastrukture, što će u krajnjem doprinijeti i kvalitetnijem procesu obrazovanja. Projekat će sprovoditi Kancelarija Ujedinjenih nacija za projekte usluge (UNOPS), čija je predstavnica u Crnoj Gori, Mikela Telatin, istakla važnost adekvatnih infrastrukturnih kapaciteta u pružanju socijalnih usluga.

Na osnovu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Sjedinjenih Američkih Država u vezi sa Peace Corps programom u Crnoj Gori, i Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva prosvjete Crne Gore i Peace Corps-a, druga grupa od sedam volontera je u decembru 2023. godine položila zakletvu i počela svoj dvogodišnji boravak u Crnoj Gori.

Prva grupa od 12 volontera je angažovana u sljedećim školama: JU Gimnazija „30. septembar“ Rožaje; JU OŠ „Lubnice“, Lubnice (Berane); JU SMŠ „Braća Selić“, Kolašin; JU OŠ „Mrkojevići“, Pečurice (Bar); JU OŠ „Bedri Elezaga“ Vladimir (Ulcinj); dok je nova grupa raspoređena u sljedeće škole: JU OŠ „Mahmut Adrović“ Petnjica; JU OŠ „Vukašin Radunović“ Berane; JU OŠ „Bratstvo-jedinstvo“, Skarepača (Rožaje); JU OŠ „Džafer Nikočević“ Gusinje; JU OŠ „Vuko Jovović“ Danilovgrad; JU OŠ „Aleksa Đilas Bećo, Mojkovac; JU OŠ „Milija Nikčević“ Nikšić.

U Podgorici je 13. decembra 2023. godine svečano obilježen početak State Department-a, intenzivnog dvogodišnjeg Accesss Microscholarship programa učenja

engleskog jezika kao dodatne nastave. U programu učestvuje 20 srednjoškolaca, uzrasta od 14 do 16 godina, iz četiri opštine, i to iz Podgorice, Danilovgrada, Tuzi i Zete, koji su prošli kroz kompetitivni proces. Program po sedmi put u Crnoj Gori finansira Ministarstvo inostranih poslova Sjedinjenih Američkih Država, preko Ambasade SAD u Podgorici, a realizuje Udruženje nastavnika engleskog jezika Crne Gore ELTAM. U prethodnom periodu ovaj program je uspješno realizovan u Nikšiću, Podgorici, Rožajama i Cetinju, dok je realizacija programa u Pljevljima je u toku.

Sastanci sa ambasadorima / zvaničnicima

- Ambasador Republike Rumunije u Crnoj Gori, Nj. E. Viorel-Matei Ardeleanu
- Ambasador Narodne Republike Kine u Crnoj Gori, Nj. E. Fan Kun
- Ambasador Republike Francuske u Crnoj Gori, Nj. E. Kristijan Timonije
- Ambasador Republike Turske u Crnoj Gori, Nj. E. Bariš Kalkavan
- Ambasadorica Republike Italije u Crnoj Gori, Nj. E. Andreina Marsela
- Ambasadorica Velike Britanije u Crnoj Gori, Nj. E. Don Meken
- Ambasadorica Sjedinjenih Američkih Država, Nj. E. Džudi Rajzing Rajnke
- Ambasador Bosne i Hercegovine, Nj. E. Branimir Jukić
- Ambasadorica Evropske unije u Crnoj Gori, Nj. E. Oana Kristina Popa
- Stalna predstavica UNDP-a u Crnoj Gori, Ekaterina Paniklova
- Šefica Programske kancelarije Savjeta Evrope u Podgorici, Lejla Dervišagić
- Predstavica Kancelarije Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) za Crnu Goru, Mikela Telatin
- Predstavnicu Evropske banke za obnovu i razvoj
- Šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Huan Santander

Donacije

Donatorski ugovor između Ambasade Japana, JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“ iz Mojkovca i Opšte bolnice „Blažo Orlandić“ iz Bara potpisan je 16. novembra 2023. godine. Vlada Japana obezbijedila je 51.431 eura JPU „Jevrosima Jevra Rabrenović“ u Mojkovcu za renoviranje krova zgrade te ustanove, kao i 62.500 eura Opštoj Bolnici u Baru, za nabavku bipolarnog resektoskopa za poboljšanje uroloških usluga.

Ambasada Republike Koreje je obezbijedila donaciju u vrijednosti od 200.000,00 dolara za otvaranje Centra za promociju obrazovanja, nauke, kulture i umjetnosti zemalja Dalekog istoka. Pomenuta sredstva su iskorišćena za nabavku opreme i inventara za opremanje centra koji će biti otvoren na Filozofskom fakultetu Univerziteta Crne Gore.

Crna Gora je članica Eurydice mreže, koja okuplja 38 zemalja. Ministarstvo prosvjete je apliciralo za finansijsku podršku za aktivno učešće u Eurydice mreži, koja obuhvata finansiranje učešća u zajedničkim aktivnostima u okviru mreže – pružanje podrške u izradi Eurydice publikacija, učešće na radnim sastancima u Briselu, prevođenje informacija o nacionalnom obrazovnom sistemu na engleski jezik i prevođenje Eurydice publikacija izvještaja na crnogorsko-srpski, bosanski i hrvatski jezik, te realizacija promotivnih aktivnosti. Izvršna Agencija za obrazovanje, kulturu i audioviziju Evropske komisije odobrila je grant za podršku nacionalne Eurydice

jedinice u okviru ERASMUS2027 programa za period 2023-2025. godinu. Nacionalna Eurydice jedinica funkcioniše u okviru Ministarstva prosvjete. U realizaciji aktivnosti koje su predviđene Ugovorom, prije svega u pripremi upitnika, ažiriranju informacija u poglavljima Eurydice na našem i engleskom jeziku, svoj doprinos, osim predstavnika Zavoda za školstvo, Ispitnog centra, Univerziteta Crne Gore, Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, ustanova visokog obrazovanja daju i predstavnici Ministarstva prosvjete. Na zvaničnoj Eurydice web stranici nalaze se, između ostalog, informacije na našem jeziku i engleskom jeziku o zakonodavstvu, organizaciji i upravljanju, predškolskom obrazovanju i njezi, srednjem i višem obrazovanju, visokom obrazovanju, obrazovanju i osposobljavanju odraslih, nastavnicima i obrazovnom osoblju, obezbjeđenju kvaliteta, mobilnosti, specifičnim tekućim reformama i politikama razvoja na nacionalnom nivou.

Etwinning je dio Evropske platforme za školsko obrazovanje koja povezuje zaposlene u školskim i predškolskim ustanovama širom Evrope sa ciljem da im omogući da zajednički osmišljavaju i sprovode projekte, razmenjuju ideje i primere dobre prakse, povezuju učenike i obogaćuju nastavu. ETwinning je u Crnoj Gori započeo 1. aprila 2022. godine i implementacioni period je trajao 21 mjesec, do 31. decembra 2023. godine.

Realizovano je 30 programa stručnog usavršavanja, broj polaznika svih programa je 825, a ukupno je realizovano 222 sata profesionalnog usavršavanja. Zastupljenost je i dalje je najveća u centralnom regionu. Na platformi je registrovan 861 nastavnik. Pokrenuta su 92 projekta od strane naših nastavnika, a uslove za nacionalnu oznaku kvaliteta (NQL) ispunjavaju 22 projekta. Do sada je dodijeljena jedna NQL. Sve osnovne i srednje škole su registrovane, a od predškolskih su registrovane dvije ustanove.

4. Informaciono-komunikacione tehnologije

Nabavljena je i instalirana nova oprema u Data centru (primarna lokacija u zgradi Vektre) u vrijednosti od 299.702,00 eura. Unaprijeđeno je i njegovo građevinsko stanje. Nabavljena je oprema za Disaster Recovery sajt (sekundarna lokacija u slučaju katastrofalnih nepogoda poput zemljotresa) u iznosu od 199.801,00 eura i obezbjeđena je lokacija u novosagrađenoj Osnovnoj školi „Dušan Korać” u Bijelom Polju.

Kreirani su novi i nadograđeni postojeći moduli u Informacionom sistemu crnogorskog obrazovanja (MEIS). Novi moduli su:

- Administrativni modul, što je uveliko olakšalo rad prilikom unošenja novih obrazovnih programa, ažuriranja šifrnika, ažuriranja prava operatera, evidentiranja novih organizatora obrazovanja odraslih kao i programa za koje su licencirani, itd.
- Modul za evidentiranje računarske opreme
- Modul za evidentiranje podataka o školskoj infrastrukturi koji prati aktivnosti pregleda zgrada obrazovno-vaspitnih ustanova u okviru saradnje sa UNOPS-om.

Redovno se sprovodi proces izdavanja licenci nastavnicima za rad u obrazovno-vaspitnim ustanovama (što se takođe evidentira u MEIS). Kroz Informacioni sistem obrazovanja prikupljeni su podaci o slobodnim časovima u obrazovno-vaspitnim ustanovama i o nastavnicima koji nemaju punu normu časova. Nakon sprovedenog

uparivanja podataka, raspored nastavnika je objavljen na sajtu Ministarstva. Kroz Informacioni sistem obrazovanja prijavljivali su se učenici srednjih škola za polaganje maturalnog i stručnog ispita. Podaci su se, nakon roka za prijavu putem web, servisa isporučili Ispitnom centru Crne Gore u cilju sprovođenja ispita. Nakon ocjenjivanja učenika, Ispitni centar je putem web servisa isporučio ocjene u Informacioni sistem obrazovanja, nakon čega su se ocjene prikazale zaposlenima u školi i roditeljima na Portalu za roditelje (www.dnevnik.edu.me).

Informacioni sistem crnogorskog obrazovanja (MEIS) povezan je na Jedinostveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka i kreiran je niz web servisa pomoću kojih se razmjenjuju podaci sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom rada i socijalnog staranja. Informacioni sistem obrazovanja je administrativni izvor podataka iz oblasti obrazovanja za Upravu za statistiku Crne Gore (MONSTAT).

Takođe, kada se licencira nova predškolska, osnovnoškolska ili srednjoškolska ustanova ili organizator obrazovanja odraslih, Odjeljenje za informaciono-komunikacione tehnologije pruža obuku za korišćenje informacionog sistema. Isto tako, kada se uvede novi modul (aplikacija) u IS, vrši se obuka za rad s tim modulom.

Sve elektronske usluge za upis nalaze se na stranici www.upisi.edu.me, kao i na portalu elektronske uprave www.euprava.me. Za realizaciju elektronskih usluga korišćen je Jedinostveni sistem za elektronsku razmjenu podataka koji je u nadležnosti Ministarstva javne uprave. Realizovane su obuke za sve upisne komisije i izrađena su odgovarajuća uputstva. Od 2023. godine dostupne su i dvije nove elektronske usluge za podnošenje zahtjeva za studentske kredite i učeničke i studentske stipendije. Kao i kod dosadašnjih elektronskih usluga upisa u državne predškolske ustanove, državne osnovne i srednje škole, osnovne muzičke škole, u prvu godinu osnovnih studija Univerziteta Crne Gore, privatne predškolske ustanove i u učeničke/studentske domove, dvije nove elektronske usluge se ostvaruje samo uz pomoć jedinstvenog matičnog broja, a svi ostali podaci se preuzimaju iz registara. U 2023. godini podnešeno je 32394 elektronska zahtjeva.

U 2023. godini uspostavljena je i elektronska razmjena podataka sa Institutom za javno zdravlje Crne Gore. Na ovaj način se putem web servisa od Instituta za javno zdravlje preuzimaju podaci o ispravnosti vode i hrane u obrazovno-vaspitnim ustanovama.

U novembru 2023. godine potpisan je ugovor za računarsku opremu za obrazovno-vaspitne ustanove u Crnoj Gori u iznosu od 6.337.214,00 eura i to: 4575 računara, 1133 laptopa, 1806 televizora, 516 projektora i 445 štampača, čime će biti pokriveno oko 50% potreba ustanova. Ovim projektom stvoreni suneophodni preduslovi za intenzivniju primjenu savremenih IKT tehnologija u nastavnom procesu i digitalizaciju obrazovnog sistema. Instalirana je lokalna računarska mreža u predškolskim ustanovama (26 objekata), 5 muzičkih škola i svim resursnim centrima. Kompanija Telekom Crna Gora donirala je modeme za mobilni internet za 45 područnih ustanova osnovnih škola koje do sad nisu bile pokrivena internet signalom.

Redovno se administrira DNS server edu.me u kojem se upisuju svi neophodni rekordi/zapisi za funkcionisanje sajtova i mail naloga koji su na edu.me domenu. Na edu.me domenu se trenutno nalazi oko 94 sajta i oko 185.000 mail naloga.

Tokom 2023. godine konstantno je rađeno na bogaćenju sadržaja „Digionice“, online platforme za samostalno učenje. Akcenat je stavljen na izradu i sistematizaciju digitalnog sadržaja koji će biti postavljen na platformi, kao i na edukaciji nastavnog osoblja o korišćenju ove platforme. Kreirani su brojni kursevi za korišćenje MEIS-a, kurs „Briga o sebi“ koji se bavi očuvanjem mentalnog zdravlja „Prvi koraci iz

programiranja”, kursevi za Office365 alate, kursevi za alate za samoevaluaciju SELFIE i SELFIE for TEACHERS i dr. U toku 2023. godine edukovano je oko 1000 nastavnika, a na platformi za samostalno online učenje nalazi se 1116 kurseva, 12231 lekcija i 562 kviza, u 58 kategorija. Ukupan broj korisnika platforme (nastavnika, djece i roditelja) je 32294.

Ministarstvo prosvjete je predstavilo koncept “Digitalna škola” i platformu “Digionica” i na Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja osvojilo nagradu za unapređenje elektronskog izdavaštva.

Ažurirani su sajtovi www.skolskamreza.edu.me i www.skolskastatistika.edu.me sa podacima za školsku 2023/2024. godinu. Školsku mrežu je tokom 2023. godine koristilo oko 1724 korisnika, a Školsku statistiku oko 1540 korisnika. Školski portal (www.skolskiportal.edu.me) posjetilo je 6033, dok je na sajtu Uči Doma (www.ucidoma.edu.me) oko 41000 korisnika.

U saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori uspostavljena je razmjena podataka sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, u cilju identifikacije djece koja se ne školuje u Crnoj Gori. Ovaj model bazira se na interoperabilnosti, a osnova je Informacioni sistem obrazovanja Crne Gore (MEIS). Ova inicijativa je trenutno na nivou pilot projekta. Sprovedeno je godišnje istraživanje u osnovnim i srednjim školama u domenu digitalnog obrazovanja korišćenjem SELFIE alata.

U saradnji sa UNICEF-om urađena je Analiza relevantnih nacionalnih i međunarodnih preporuka za unapređenje digitalnih kompetencija nastavnika. U saradnji sa osnovnim i srednjim školama obilježen je Međunarodni dan sigurnog interneta (58 radionica za 4819 učenika, 8 radionica za 139 nastavnika i 6 radionica za 190 roditelja). Takođe, u školama je obilježen i Međunarodni dan djevojčica u IKT-u, kada je na „Digionici” objavljen i gore pomenuti kurs „Prvi koraci u programiranju” (147 djevojčica).

5. Investicione aktivnosti koje se odnose na objekte školske infrastrukture

Ministarstvo svake godine, u okviru svog Tekućeg budžeta, finansira rekonstrukcije i adaptacije postojeće infrastrukture, kao i redovna godišnja održavanja postojećih objekata.

Tekućim budžetom Ministarstva za 2023. godinu planirano je oko 3.9 miliona eura za finansiranje rekonstrukcija i adaptacija postojeće infrastrukture.

Finansirani su različiti nivoi adaptacija, rekonstrukcija ili izrade tehničke dokumentacije za rekonstrukcije i adaptacije objekata i adaptacija termotehničkih instalacija.

Osim više stotina sitnih investicija na obrazovno-vaspitnim objektima na teritoriji cijele Crne Gore izdvajamo da je u datom periodu realizovan 31 veći projekat, u vrijednosti od 20.000,00 do 250.000 eura. Ukupne vrijednosti iznosila je nešto manje od 3.200.000,00 eura.

Projekti čija je realizacija završena:

- JPU „Radmila Nedić“ Berane - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova je oko 130.000,00 eura;
- JU OŠ „Marko Miljanov“ Bijelo Polje - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova oko 143.000,00 eura;

- JU OŠ „25. maj“ Rožaje - adaptacija kompletnog centralnog grijanja u matičnom objektu škole, vrijednosti oko 200.000,00 eura;
- JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović“ Bar - sanacija krova na VJ „Delfin“ površina adaptacije 400m² i VJ „Mala sirena“ površina krova za adaptaciju 323m². Procijenjena vrijednost radova je oko 115.000,00 eura;
- JPU „Vukosava Ivanović-Mašanović“ Bar - adaptacija prostorija u VJ „Pužić“ i matičnoj ustanovi i prilagođavanje prostorija za nastavu mališana. Procijenjena vrijednost radova je oko 50.000,00 eura;
- JU OŠ „Orjenski Bataljon“ Bijela, Herceg Novi - rekonstrukcija ravnog krova PO Đenovići i rekonstrukcija elektroinstalacija u PO Kamenari. Procijenjena vrijednost radova oko 12.000,00 eura;
- JU OŠ „Braća Labudović“ Nikšić - rekonstrukcija kompletnog krova na objektu. Procijenjena vrijednost radova je oko 200.000,00 eura;
- JU OŠ „Đerđ Kastrioti Skenderbeg“ Zatrijebač, Tuzi - rekonstrukcija krova u objektu PO Zatrijebačka Cijevna. Procijenjena vrijednost radova 17.000,00 eura.
- JU OŠ „Srbija“ Bar - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova je oko 115.000,00 eura;
- JU OŠ „Radoje Čizmović“ Nikšić - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima) vrijednost radova je oko 50.000,00 eura;
- JU OŠ „Štampar Makarije“ Podgorica - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova je oko 80.000,00 eura;
- JU SMSŠ „Ivan Goran Kovačić“ Herceg Novi - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima) vrijednost radova je oko 100.000,00 eura;
- JU OŠ „Sutjeska“ Podgorica - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova je oko 110.000,00 eura, kao i adaptacija kompletnog sistema radijatorskog grijanja vrijednost radova oko 130.000,00 eura;
- JU OŠ „Mirko Srzentić“ Petrovac, Budva - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova je oko 90.000,00 eura;
- JU OŠ „Jedinstvo“ Tuzi - adaptacija kotlarnice (zamjena kotlova novim kotlovima), vrijednost radova je oko 50.000,00 eura;
- JU OŠ „Ivo Visin“ Kotor - adaptacija toaleta. Vrijednost radova oko 40.000,00 eura;
- JU OŠ „Kekec“ Sutomore, Bar – Zamjena fasadne bravarije, vrijednost radova oko 40.000,00 eura;
- JU OŠ „Braća Bulajić“ Nikšić - adaptacija krova, vrijednost radova oko 65.000,00 eura;
- JU OŠ „Aleksa Bećo Đilas“ Mojkovac - rekonstrukcija krova i plafona u objektu u kojem nastavu pohađaju djeca od I do V razreda. Procijenjena vrijednost radova oko 65.000,00 eura;
- JU Dom učenika i studenata Podgorica - adaptacija krova na I i II fazi domova kao i na Plavom dvoru i učeničkom domu, vrijednost radova oko 180.000,00 eura;
- JU Dom učenika i studenata Podgorica - adaptacija doma, vrijednost radova oko 55.000,00 eura;
- JU Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić - adaptacija kuhinje, vrijednost radova oko 95.000,00 eura;
- JU Obrazovni centar Šavnik - adaptacija termotehničkih instalacija i ugradnja centralnog grijanja, vrijednost radova oko 250.000,00 eura;

- JU OŠ „Rifat Burdžović Tršo“ Bijelo Polje - adaptacija termotehničkih instalacija i ugradnja centralnog grijanja, vrijednost radova oko 150.000,00 eura;
- JU OŠ „Donja Ržanica“ Berane - adaptacija termotehničkih instalacija i ugradnja centralnog grijanja, vrijednost radova oko 120.000,00 eura;
- JPU „Dragan Kovačević“ Nikšić - adaptacija krova u VJ „Sunce“, vrijednost radova oko 100.000,00 eura.
- JU OŠ „Petar Dedović“ Plav - adaptacija krova na matičnom objektu, vrijednost radova oko 120.000,00 eura;
- JU OŠ „Njegoš“ Danilovgrad - adaptacija fiskulturne sale, vrijednost radova oko 50.000,00 eura;
- JU Prva srednja stručna škola - adaptacija fiskulturne sale vrijednost radova oko 50.000,00 eura;
- JU OŠ „Vuk Karadžić“ Podgorica - adaptacija elektro instalacija u školi. Vrijednost radova oko 45.000,00 eura;
- JU OŠ „Savin Bor“ Petnjica - adaptacija koltarnice, vrijednost radova oko 5.000,00 eura.

6. Oblast finansiranja rada obrazovno-vaspitnih ustanova i investicija

Sve obaveze po osnovu isplate bruto zarada za vaspitno obrazovne ustanove, kao i sve obaveze iz Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete su izmirene, a isplata jubilarnih nagrada je postala obaveza poslodavca.

Isplaćene su jubilarne nagrade zaposlenima u obrazovno-vaspitnim ustanovama za 2022. godinu u ukupnom iznosu od 259.658,60 eura;

Zahtjevi po osnovu otpremnina za odlazak u penziju i pomoći za slučaj smrti člana uže porodice, kao i zahtjevi za isplatu komisija za polaganje stručnih ispita, su u potpunosti realizovani;

Isplaćene su naknade za korisnike Programa stručnog osposobljavanja za svih 9 mjeseci u iznosu od 10.824.562,80 eura;

Izvršene su obaveze prema Sindikatu prosvjete u skladu sa Sporazumom koji se odnosi na finansiranje stambene zadruge „Solidarno“. Iz budžeta Ministarstva prosvjete isplaćeno je 450.000,00 eura, a iz Tekuće budžetske rezerve 250.000,00 eura. Zaključen je novi Sporazum sa Sindikatom prosvjete kojim je predviđeno izdvajanje od 700.000,00 eura godišnje iz budžeta Ministarstva za 2023, 2024. i 2025. godinu.

Takođe, započet je projekat „Funkcionalna analiza obrazovne infrastrukture sa preporukama za unapređenje“ za čiju implementaciju je Ministarstvo u 2023. godini izdvojilo 300.000,00 eura. Cilj projekta je poboljšanje kvaliteta obrazovanja u CG, kao i jačanje kapaciteta Ministarstva u dijelu planiranja, isporuke i upravljanja školskom infrastrukturom.

Kroz projekat opremanja osnovnih škola u Crnoj Gori izvršena je nabavka kompjuterske i druge opreme u iznosu od preko 6 miliona eura.

Izmirene su obaveze prema studentima kroz lična davanja, stipendije za najbolje studente, studentski krediti, stipendije za RE učenike i studente, kao i stipendije za telentovane učenike za 10 mjeseci 2023. godine.

7. Nacionalni okvir kvalifikacija

Savjet za kvalifikacije je u 2023. godini održao četiri sjednice na kojima su usvojene četiri inicijative za razvijanje kvalifikacija nivoa obrazovanja iz oblasti visokog obrazovanja (nivoi VI-VIII), devetnaest standarda zanimanja, trideset sedam standarda kvalifikacija, dvadeset četiri standarda stručnih kvalifikacija i trinaest standarda kvalifikacija nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za zdravstvo i socijalnu zaštitu usvojila je jedan standard stručne kvalifikacije i jedan standard kvalifikacije nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za poljoprivredu, prehranu i veterinu usvojila je sedam standarda stručnih kvalifikacija i četiri standarda kvalifikacije nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za inženjerstvo, proizvodne tehnologije (mašinstvo i obrada metala, elektrotehnika i automatizacija i dr.) usvojila je devet standarda zanimanja, šest standarda stručnih kvalifikacija i tri kvalifikacije nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za saobraćaj i komunikacije usvojila je jednu inicijativu za razvijanje kvalifikacija nivoa obrazovanja iz oblasti visokog obrazovanja i dva standarda kvalifikacija nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za rudarstvo, metalurgiju i hemijsku industriju usvojila je četiri standarda zanimanja, četiri standarda stručne kvalifikacije i jedan standard kvalifikacije nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za informacione tehnologije usvojila je jednu inicijativu za razvijanje kvalifikacija nivoa obrazovanja iz oblasti visokog obrazovanja, dva standarda zanimanja i jedan standard stručne kvalifikacije.

Sektorska komisija za usluge usvojila je jedan standard kvalifikacije nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za humanistiku i umjetnost usvojila je pet standarda zanimanja, pet standarda stručnih kvalifikacija i jedan standard kvalifikacija nivoa obrazovanja.

Sektorska komisija za interdisciplinarna područja usvojila je dvije inicijative za razvijanje kvalifikacija nivoa obrazovanja iz oblasti visokog obrazovanja.

8. Unutrašnja revizija

U toku 2023. godine aktivnosti Odjeljenja unutrašnje revizije su bile sljedeće:

- Godišnji izvještaj o radu Odjeljenja za unutrašnju reviziju za 2022. godinu, broj 01-011/23-929/1, od 3. februara 2023. godine (Godišnji izvještaj unutrašnje revizije se dostavlja Direktoratu za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija i predstavlja dio Konsolidovanog izvještaja CHU, koji usvaja Vlada Crne Gore).

- Godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije i izvršenju godišnjeg plana za 2022. godinu za: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Zavod za školstvo, Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, Centar za stručno obrazovanje, Fakultet za crnogorski jezik i književnost i Policijska akademija – organi u nadzoru za koje smo obavezni dostavljati izvještaje.

Godišnji plan rada unutrašnje revizije za 2023. godinu, broj: 01-100/22-5083/1 – godišnji plan rada unutrašnje revizije izrađuje rukovodilac službe, a usvaja Ministar/ka.

Po Godišnjem planu za 2023. godinu planirane su i obavljene 4 revizije (3+1 ad hoc revizija):

1. Revizija uspješnosti upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima JU Centra za stručno obrazovanje za 2022. godinu;
2. Ad hoc Revizija efikasnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u poslovanju JU Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica”, Podgorica za 2022. godinu;
3. Revizija poslovanja Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja za 2022. godinu;
4. Revizija o adekvatnosti i efikasnosti upravljanja i unutrašnjim kontrolama.

Praćenje realizacije datih preporuka kroz Centralni registar datih preporuka (CRP) – kontinuirana aktivnost unutrašnje revizije. CRP za 2023. godinu je dio Godišnjeg izvještaja unutrašnje revizije koji se dostavlja Ministarstvu finansija.

Potpisana je Povelja unutrašnje revizije broj: 15-401/23-2352, od 30. novembra 2023. godine.

9. Realizacija Programa rada Vlade / Programa rada Ministarstva i realizacija zaključaka Vlade

Ministarstvo prosvjete je u skladu sa Programom rada Vlade za 2023. godinu imalo 9 obaveza, od kojih sedam (7) u tematskom – dvije (2) realizovane, dok pet (5) nijesu realizovane i dvije (2) u normativnom dijelu koje nijesu realizovane, pa je procenat ispunjenosti obaveza predviđenih Programom rada Vlade 22,2%.

U dijelu realizacije zaključaka Vlade iz 2023. godine, predviđeno je ukupno 39 obaveza, od čega je realizovano 32 dok 7 obaveza nijesu dospjele pa je stepen realizacije zaključaka 82,1%.

Programom rada Ministarstva prosvjete za 2023. godinu bilo je predviđeno 40 obaveza od čega je realizovano 31 pa je stepen realizacije Programa rada Ministarstva 77,5%.

10. Predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti prosvjete

Nastaviti s kampanjama upisa djece na lokalnom nivou u saradnji sa lokalnim vlastima i nevladinim sektorom. Kampanje organizovati za svu djecu sa posebnim fokusom na djecu iz najosjetljivijih grupa (djeca romske i egipćanske nacionalnosti).

Širiti mrežu interaktivnih službi sa boljom definisanošću njihovog rada i uloge u obuhvatu djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem sa seoskog područja. Nastaviti projekte u cilju edukacije i saradnje sa roditeljima na ojačavanju svijesti i vještina za rani razvoj djece uzrasta od rođenja do polaska u školu.

U skladu sa sugestijama iz Izvještaja o napretku Crne Gore, Ministarstvo će raditi na pripremi Strategije sektora obrazovanja 2025-2035 kako bi se unaprijedio pristup obrazovanju na svim nivoima. Analiza obrazovnog sistema koju je uradilo ovo Ministarstvo u saradnji sa UNICEF-om pokazala je da je potrebno pripremiti integrisani pristup povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja.

U segmentu inkluzije raditi na promocija inkluzije. Jačanje individualizovanog pristupa i podrške. Snažjenje stavova, jačanje dostupnosti i pristupačnosti, kao i praćenje preventivnih mehanizama.

Nastaviti i intenzivirati rad na Programu razvoja opšteg srednjeg obrazovanja u Crnoj Gori, kojim će se definisati prioriteti, mjere i aktivnosti za unapređenje gimnazijskog obrazovanja, kao i smjernice za unapređenje koncepta izbornih predmeta.

Nastaviti rad u oblasti razvoja karijerne cjeloživotne orijentacije u cilju što kvalitetnijeg informisanja i savjetovanja ciljnih grupa – mladih, odraslih, zaposlenih i nezaposlenih.

U cilju unapređenja procesa digitalizacije u obrazovanju nastaviće se rad na realizaciji ciljeva predviđenih Strategijom za digitalizaciju obrazovnog sistema 2022-2027.

Pokrenuti proceduru za imenovanje Savjeta za visoko obrazovanje kao ključnog aktera za unapređenje razvoja visokog obrazovanja. Uzimajući u obzir činjenicu da je za usvajanje Strategije visokog obrazovanja neophodno i mišljenje Savjeta, ovo tijelo je neophodno imenovati u najkraćem roku.

Prema Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG), predviđeno je priprema Predloga zakona o visokom obrazovanju i donošenje Strategije razvoja visokog obrazovanja, koja treba da definiše systemske smjernice budućim zakonskim rješenjima. Nova zakonska rješenja u ovoj oblasti, između ostalog, doprinijeće unapređenju praktične nastave na ustanovama visokog obrazovanja, statusa akademskog osoblja, upisne politike i mehanizama za obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja. Aktivnosti će se intenzivirati kako bi se unaprijedio kvalitet visokog obrazovanja i primijenili standardi prihvaćeni u evropskom prostoru.

U narednom periodu intenziviraće se aktivnosti na pripremi Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom okviru kvalifikacija kojim će se unaprijediti ekvivalentnost postojećih kvalifikacija.

II. OBLAST NAUKE, TEHNOLOŠKOG RAZVOJA I INOVACIJA

1. Naučnoistraživačka djelatnost (NID)

1.1 Zakonski okvir

U cilju pune implementacije zakonskog okvira za naučnoistraživačku djelatnost – Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 80/10, 40/11, 57/14 i 82/20), Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja donijelo je Pravilnik o uslovima za odobravanje i načinu korišćenja sredstava iz državnog budžeta za nacionalne naučnoistraživačke projekte („Službeni list CG”, br. 042/23) od 8. maja 2023.godine.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija sprovodi aktivnosti, koje se odnose na izmjenu Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 80/10, 40/11, 57/14 i 82/20). Unapređenje zakonskog okvira za funkcionisanje sistema naučnoistraživačke djelatnosti je neophodno, kako bi se unaprijedio institucionalni okvir za funkcionisanje naučnoistraživačke djelatnosti, uključujući licenciranje naučnoistraživačkih ustanova, unaprijedila veza sa inovacionom djelatnošću, predložio novi model finansiranja naučnoistraživačke djelatnosti i unaprijedio mehanizam evaluacije naučnoistraživačkih programa i projekata.

1.2 Strateški okvir

Strategija naučnoistraživačke djelatnosti predstavlja najznačajniji strateški dokument za oblast nauke i istraživanja. Strategija naučnoistraživačke djelatnosti (2017-2021) utvrdila je tri ključna cilja: razvoj ljudskih resursa i istraživačkih kapaciteta, unapređenje međunarodne saradnje i umrežavanja i jačanje sinergije između nauke i ekonomije, a istekla je 31. decembra 2021. godine.

Vlada je, na sjednici održanoj 20. januara 2023. godine, usvojila Završni izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2017-2021). U pogledu uspješnosti sprovođenja mjera, uspješno je realizovano 75% aktivnosti, djelimično realizovano 18,75% aktivnosti, a nerealizovano 6,25% aktivnosti. Ukupno utrošena sredstva za realizaciju Akcionog plana u periodu 2018-2021 iznosila su 21.388.723,14 eura.

Novoformirano Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija krajem 2023. godine pokrenulo je pripremu novog strateškog dokumenta za period 2024-2028, u skladu sa planiranim reformskim aktivnostima. Paralelno sa procesom pripreme nove Strategije pokrenut je i proces mapiranja istraživačke infrastrukture u svrhu izrade Mape puta za istraživačku infrastrukturu 2024-2028. Pripremljeni su upitnici o pristupu istraživačkim infrastrukturama u cilju mapiranja postojeće istraživačke infrastrukture u Crnoj Gori, popisivanjem naučnoistraživačke opreme. Pokrenute su konsultacije sa naučnoistraživačkom zajednicom i drugim zainteresovanim stranama u cilju pripreme navedenih strateških dokumenata.

Strategija pametne specijalizacije predstavlja krovni dokument i ključno strateško usmjerenje za politiku nauke i inovacija. Pametna specijalizacija kao ključni element ekonomske politike razvoja povećava konkurentnost ekonomije koncentrišući i povezujući istraživačko-inovacione resurse s ograničenim brojem determinisanih prioritetnih privrednih oblasti. Ministarstvo je u 2023. godini bilo posvećeno razvoju društva zasnovanom na znanju i inovacijama, uz strateško usmjerenje u četiri ključne oblasti pametne specijalizacije: .

Finansiranje istraživanja u konkurentskom procesu kroz grantove za naučnoistraživačke projekte podrazumijevala je raspisivanje Konkursa za sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata, što je realizovano u 2023. godini. Na ovaj način, postavljeni su ključni preduslovi ostvarivanja kontinuiteta u koordinaciji procesa pametne specijalizacije i aktivnosti koje podržava nauka.

Implementacija Strategije pametne specijalizacije, između ostalog, velikim dijelom zavisi od raspoloživih infrastrukturnih kapaciteta uz kontinuirani rad na unapređenju ovih kapaciteta, a u cilju kvalitetne implementacije naučnoistraživačkih aktivnosti.

Otvorena nauka u Crnoj Gori 2020–2022 – Crna Gora nastoji da svoj istraživački sistem usaglasa sa Evropskim istraživačkim prostorom (ERA) u okviru kojeg Otvorena nauka postaje podrazumijevani način rada za istraživače, u cilju stvaranja povoljnog ambijenta i jačanja naučnoistraživačkog ekosistema. Program ostvarivanja principa Otvorena nauka u Crnoj Gori s Akcionim planom (2020-2022) usvojen je u junu 2020. godine. Zbog brojnih benefita koje Otvorena nauka može donijeti, a u skladu sa EU praksom finansiranja istraživanja, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja prepoznalo je potrebu na intenzivnijem radu na podršci praktikovanju principa Otvorene nauke kroz izgradnju potrebne e-infrastrukture i primjene principa Otvorene nauke pri objavljivanju različitih tipova poziva za podršku nauci i istraživanjima, kao i u cjelokupnoj akademskoj karijeri istraživača.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je odluku da se Otvorena nauka u Crnoj Gori tretira kroz buduću Strategiju naučnoistraživačke djelatnosti (2024-2028).

Revizija mape puta za istraživačku infrastrukturu 2019–2020 – Infrastruktura za istraživanje i inovacije je prepoznata i u nacionalnim sektorskim strateškim dokumentima za istraživanja i igra važnu ulogu u domenu nauke, ali još uvek nije u potpunosti istražena. Rezultati procesa prethodnog mapiranja ukazali su na dobro stanje postojeće istraživačke infrastrukture, kao i visok stepen spremnosti institucija na zajedničko korišćenje opreme, kao i pristup opremi. Iako Crna Gora bilježi relativno mali broj istraživača, zbog čega je potrebno preduzeti niz mjera za jačanje istraživačkih kapaciteta, njihova koncentracija je najveća u oblastima koje su prepoznate kao prioritetne za razvoj Crne Gore.

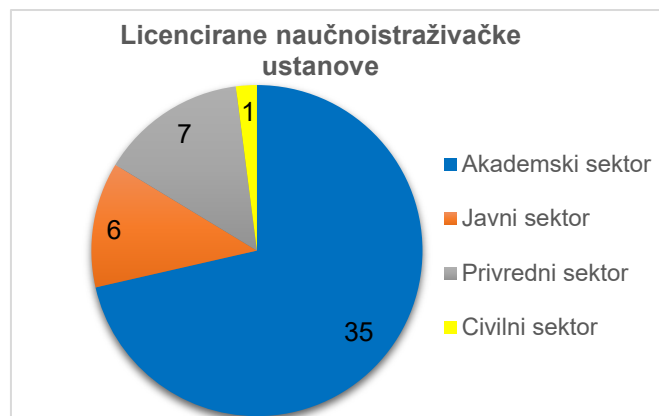
Revidirana mapa puta za istraživačku infrastrukturu Crne Gore (2019-2020) je istekla, a priprema nove je u toku. Kroz IPA III instrument EU Reform Facility planirano je da se u saradnji sa Svjetskom bankom odradi funkcionalna analiza istraživačkog inovacionog ekosistema, uključujući infrastrukturu. Generalno, prepoznata je potreba za dugoročnim održivim ulaganjima u razvoj naučnoistraživačke i inovacione djelatnosti, koja uključuje i razvoj naučnoistraživačke infrastrukture. Naime, izgradnja istraživačke infrastrukture prepoznate Strategijom pametne specijalizacije ima veliki potencijal u cilju doprinosa razvoja naučnoistraživačke i inovacione djelatnosti i društva u cjelini.

Navedeno otvara nekoliko izazova: uspostavljanje odgovarajućeg modela sinergije između programa i aktivnosti istraživačkih i inovacionih infrastrukture sa preporukama njihovog budućeg razvoja i uspostavljanje modela državne/javne podrške razvoju R&I infrastrukture, sa mogućim javno-privatnim partnerstvom u ovoj oblasti.

1.3 Institucionalni okvir

U cilju održavanja kontinuiteta procesa rada i realizacije započetih aktivnosti, Savjet za naučnoistraživačku djelatnost u toku 2023. godine održao je tri sjednice, na kojima su razmatrani materijali pripremljeni od strane Ministarstva. Ključne aktivnosti Ministarstva na koje je Savjet dao saglasnost su: raspisivanje Konkursa za sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata, raspisivanje Konkursa za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2023. godini i Konkursa za sufinansiranje troškova realizovanog doktorskog usavršavanja u cilju snaženja ljudskih resursa u naučnoistraživačkom, privrednom i javnom sektoru Crne Gore.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija vodi Listu licenciranih naučnoistraživačkih ustanova. Zaključno sa 31. decembrom 2023. godine, a u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 80/10, 40/11, 57/14 i 82/20) i Pravilnikom o bližim uslovima za osnivanje i licenciranje naučnoistraživačke ustanove („Službeni list Crne Gore”, br. 145/22), licencirano je 49 naučnoistraživačkih ustanova, od čega njih 12 u 2023. godini. Grafički prikaz naučnoistraživačkih ustanova po sektorima prikazan je u nastavku.

1.4 Realizacija konkursa iz 2023. godine u oblasti naučnoistraživačke djelatnosti

Konkurs za sufinansiranje nacionalnih naučnoistraživačkih projekata, objavljen je 11. maja 2023. godine, sa rokom za dostavljanje projektnih prijava do 26. juna 2023. godine. Ukupni budžet, opredijeljen za ovu namjenu, iznosio je 2,3 miliona eura. Ministarstvo je sufinansiralo naučnoistraživačke projekte u maksimalnom iznosu do: 130.000,00 eura ukoliko se projektom predviđa zapošljavanje mladih istraživača na puno radno vrijeme (za što je predviđeno najviše 50.000,00 eura za cijeli period trajanja projekta, a ne više od 50% ukupnih sredstava za realizaciju projekta), odnosno 85.000,00 eura ukoliko zapošljavanje mladih istraživača na puno radno vrijeme nije predviđeno projektom.

Osnovni uslov ovog konkursa je bio da je nosilac istraživanja na projektu licencirana naučnoistraživačka ustanova. Cilj Konkursa je podizanje kapaciteta istraživačkih timova u Crnoj Gori, kako bi se podsticala izvrsnost, čime bi se doprinijelo razvoju društva zasnovanog na znanju i konkurentnosti na međunarodnom nivou. Na Konkurs se prijavilo 97 ustanova, od kojih je 95 prošlo administrativnu provjeru. Nakon finalizacije procesa evaluacije, Ministarstvo je za finansiranje prihvatilo 23 nacionalna naučnoistraživačka projekta, u ukupnom iznosu od 2.156.274,53 eura, dok su pregovori u toku sa jednom ustanovom – nosiocem naučnoistraživačkog projekta.

Jedan od ključnih mehanizama za kontinuiranu podršku naučnoistraživačkoj zajednici, Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2023. godini, objavljen je 23. juna u ukupnom iznosu 500.000,00 eura, a zaključen 4. decembra 2023. godine. Konkurs je obuhvatao 11 različitih instrumenata:

- Unapređenje infrastrukture za naučnoistraživački rad – nabavka opreme, alata i potrošnog materijala – podrška ustanovama koje imaju licencu za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti, a u skladu sa uslovima raspisanim Konkursom.
- Učešće u EU programu za istraživanje i inovacije Horizont Evropa – Ministarstvo obezbjeđuje niz stimulativnih mjera za uspješne koordinate i partnere Horizont Evropa projekata, a podržava i učešće nacionalnih kontakt osoba i članova programskih odbora na relevantnim događajima od značaja za promociju i realizaciju ovog programa.
- Učešće u programu IAEA tehničke saradnje – instrument je namijenjen podršci aktivnostima koje se odnose na sufinansiranje projekata saradnje institucija iz Crne Gore sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA).
- Učešće u ICGEB i EMBL/EMBO aktivnostima – instrument podrške namijenjen je stimulisanju istraživača za učešće u ICGEB i EMBL/EMBO događajima (kursevima, obukama, radionicama i sl), koji se održavaju u 2023. godini.

- Sufinansiranje troškova po osnovu mobilnosti istraživača – Ministarstvo je u 2023. godini (su)finansiralo troškove individualnih kratkoročnih naučnih mobilnosti istraživača iz Crne Gore, koji se uključuju u istraživačke timove renomiranih naučnih institucija iz inostranstva, kroz umrežavanje sa istraživačima iz srodnih oblasti istraživanja.
- Sufinansiranje istraživača koji su završili doktorske studije u 2023. godini – Ovim instrumentom Ministarstvo je stimulisalo istraživače koji su završili doktorske studije, na način što sufinansira troškove njihovih doktorskih studija, nakon odbrane doktorske disertacije u 2023. godini ili u decembru 2022. godine.
- Sufinansiranje učešća na naučnim skupovima – Ministarstvo je sufinansiralo troškove učešća istraživača iz Crne Gore (putne troškove i kotizaciju) sa naučnim, akademskim ili istraživačkim zvanjem na naučnim skupovima koji su održani u zemlji, regionu i inostranstvu tokom 2023. godine, za kandidate čiji su radovi prihvaćeni za izlaganje na kongresu, i koji su aktivno učestvovali na naučnom skupu: izlagali naučni rad ili objavili poster prezentaciju.
- Stimulisanje objavljivanja u časopisima sa otvorenim pristupom – U cilju širenja dostupnosti rezultata naučnog rada i omogućavanja njihove dostupnosti drugim istraživačima, medijima, privrednom, NVO i javnom sektoru, kao i široj javnosti, Ministarstvo je stimulisalo objavljivanje radova istraživača iz Crne Gore u časopisima sa otvorenim pristupom („open access“).
- Podrška uređivanju naučnih časopisa – U cilju podsticanja kvalitetnog naučnog uredništva, Ministarstvo je obezbijedilo podršku uređivanju naučnih časopisa.
- Sufinansiranje organizovanja naučnih skupova u Crnoj Gori – Navedeni instrument je namijenjen za podršku organizovanju naučnih skupova u Crnoj Gori, čiji je organizator naučnoistraživačka ustanova ili naučno udruženje iz Crne Gore.
- Aktivnosti promocije nauke i istraživanja – Ministarstvo je podržalo projektne aktivnosti koje se odnose na promociju nauke i istraživanja u Crnoj Gori u toku 2023. godine, kroz organizaciju kurseva, obuka, ljetnjih škola, takmičenja, edukativnih radionica i slično, za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski uzrast.

Ukupno utrošena sredstva u okviru ovog konkursa iznosila su 303,332.50 eura.

U cilju snaženja ljudskih resursa u naučnoistraživačkom, privrednom i javnom sektoru Crne Gore, Ministarstvo je sufinansiralo i troškove realizovanog dokorskog usavršavanja. Konkurs za sufinansiranje troškova realizovanog dokorskog usavršavanja bio je otvoren do 31. jula 2023. godine. Ministarstvo je stimulisalo naučnoistraživački kadar – mlade doktore nauka koji su odbranili doktorsku disertaciju na akreditovanim programima doktorskih studija nakon 1. januara 2020. godine i koji su se opredijelili da, nakon završetka doktorskih studija, nastave svoj naučnoistraživački rad u Crnoj Gori, doprinoseći time ne samo razvoju naučnoistraživačke djelatnosti i zajednice Crne Gore, već i snaženju ljudskih resursa. Ministarstvo je sufinansiralo troškove realizovanog dokorskog usavršavanja, odnosno završenih doktorskih studija, za 22 doktora nauka u iznosu od 42.000,00 eura.

1.5 Nastavak realizacije tekućih programa u oblasti naučnoistraživačke djelatnosti

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja u kontinuitetu prati realizaciju stipendija za doktorska istraživanja na univerzitetima u Crnoj Gori. Isplata za treću

istraživačku godinu za stipendistkinju Ministarstva uplaćena su Univerzitetu Crne Gore – Fakultetu političkih nauka, u iznosu od 13.396,00 eura.

Tokom 2023. godine nastavljena je realizacija Programa centara izvrsnosti, koji se realizuju po konkursu nekadašnjeg Ministarstva nauke, te je isplaćen iznos od 247.405,80 eura za treću istraživačku godinu realizacije naučnoistraživačkog programa „Centar izvrsnosti za digitalizaciju procjene rizika u oblasti bezbjednosti hrane i preciznu sertifikaciju autentičnosti prehrambenih proizvoda – FoodHub“.

Statistika I&R – Posljednji zvanični podaci za statistiku u oblasti istraživanja i razvoja, validirani od strane EUROSTAT-a, datiraju iz 2018. godine. Zbog urgentne potrebe praćenja sistema istraživanja i razvoja, a uslijed nedostatka kapaciteta za sprovođenje statistike Ministarstvo je u decembru 2023. godine zaključilo ugovor sa Institutom „Damar plus“ d.o.o. Podgorica o sprovođenju statistike u oblasti istraživanja i razvoja za period 2021-2023. godine.

U okviru sprovođenja statističkog istraživanja koje će biti realizovano u drugom kvartalu 2024. godine, fokus će biti na razvoju nacionalne metodologije, u skladu sa metodologijom i regulativama Eurostata, a koja podrazumijeva definisanje pojmova i indikatora, kao i instrumenta za prikupljanje podataka o troškovima i osoblju u različitim sektorima, implementacija OECD Fraskati priručnika, kreiranje upitnika i uputstva za njegovo popunjavanje, u skladu sa razvijenom metodologijom, analiza rezultata pilot istraživanja i priprema baze za obradu podataka.

2. Inovaciona djelatnost i pametna specijalizacija

2.1 Zakonski okvir

Implementacija zakonskog okvira za inovacije – Zakona o inovacionoj djelatnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 82/20) i Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija („Službeni list Crne Gore“, br. 82/20) – realizuje se kroz:

- Pravilnik o Registru inovacione djelatnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21);
- Pravilnik o bližim uslovima i postupku za odobravanje i načinu korišćenja sredstava za inovativne programe i projekte („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21);
- Pravilnik o kriterijumima za imenovanje eksperata i postupku ocjene inovacionih programa i projekata („Službeni list Crne Gore“, br. 107/21) i
- Pravilnik o bližim uslovima za sticanje statusa korisnika podsticajnih mjera za razvoj istraživanja i inovacija („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21).

Radna grupa za pripremu izmjena i dopuna Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija završila je rad na tekstu Zakona u julu 2023. godine. Preostalo je finalno usaglašavanje teksta između dva resora, inovacija s jedne, i finansija s druge strane.

2.2 Strateški okvir

Strateški okvir za implementaciju politike inovacija čine Strategija pametne specijalizacije Crne Gore (S3) 2019-2024 i Operativni program za implementaciju

Strategije pametne specijalizacije (S3) 2021-2024, s Akcionim planom 2023-2024. Akcioni plan za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju S3 (2021-2024) za period 2023-2024, usvojen je na sjednici Vlade od 3. avgusta 2023. godine.

Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju, na sjednici od 3. marta 2023. godine, razmotrio je i usvojio Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024, za 2021-2022. godinu, koji je Vlada usvojila 30. marta 2023. godine. U skladu sa Izvještajem, od ukupno 70.580.286,43 eura, koliko je Akcionim planom za 2021-2022. bilo predviđeno za sprovođenje aktivnosti, realizovano je 39.147.935,97 eura predviđenih Akcionim planom, odnosno dodatno 7.330.564,21 eura za aktivnosti koje nijesu bile predviđene Akcionim planom, ali su sprovedene u skladu sa operativnim ciljevima utvrđenim Operativnim programom za implementaciju S3 2021-2024, što ukupno iznosi 46.478.500,18 eura.

Od ukupno 65 aktivnosti predviđenih Akcionim planom za period 2021-2022, 42 aktivnosti su uspješno realizovane, 10 aktivnosti je djelimično realizovano, odnosno realizuje se u kontinuitetu, a 13 aktivnosti nijesu realizovane. Prikazano u procentima, uspješno je realizovano 65% aktivnosti, djelimično realizovano 15% aktivnosti, a nerealizovano 20% aktivnosti.

Uz podršku UNDP Kancelarije u Podgorici, a u okviru druge faze projekta „Norveška za vas”, od jula 2023. angažovana je eksterna ekspertkinja, koja je radila na interim evaluaciji Strategije pametne specijalizacije 2019-2024, za period 2019-2022. Nakon isteka roka za implementaciju, radiće se završna eksterna evaluacija Strategije.

Krajem decembra 2023. godine Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju usvojio je Smjernice za komunikaciju i veću vidljivost Strategije pametne specijalizacije, koje su pripremljene uz ekspertsku podršku UNDP.

2.3 Institucionalni okvir

Efikan okvir za implementaciju inovacija i pametnu specijalizaciju, koji omogućava unaprijeđene mehanizme konsultacija i komunikacije svih aktera u sistemu inovacija u procesu kreiranja, sprovođenja i monitoringa inovacione politike, i jedan od najznačajnijih iskoraka Crne Gore u uspostavljanju inovacionog ekosistema koji je usklađen sa preporukama Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (DG JRC), nastavio je sa odličnim funkcionisanjem i u toku 2023. godine.

Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju čine resorni ministri, predstavnici akademske i privredne zajednice, lokalne samouprave, te savjetnik Predsjednika Vlade. Savjet je održao četiri sjednice u 2023. godini (3. marta, 31. maja i 22. septembra) u starom sastavu, odnosno, nakon usvajanja nove Odluke o obrazovanju Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju, u skladu sa imenovanjem nove Vlade, konstitutivnu sjednicu novog sastava, 27. decembra 2023. godine). Na ovaj način, održan je kontinuitet u radu i omogućena koordinacija procesa pametne specijalizacije i jačanje međuinstitucionalne saradnje.

Savjet je na sjednici od 3. marta 2023. godine usvojio Nacrt programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji koji sprovodi Fond za inovacije Crne Gore, a koji je Vlada usvojila na sjednici od 3. avgusta 2023. godine.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, a u skladu sa ranijim Zaključkom Savjeta (br. 01-082/22-528/1 od 28. jula 2022. godine) donijelo Rješenje o imenovanju Radne grupe za izradu Programa za podršku

razvoja i inovacijama u S3 prioritetnoj oblasti „Održivi i zdravstveni turizam“ u oktobru 2023. godine. Radna grupa je pripremila Nacrt programa već u decembru 2023. godine, a njegovo usvajanje se očekuje do kraja I kvartala 2024, dok je predviđeno da ovu programsku liniju u 2024. godini implementira Fond za inovacije Crne Gore.

Praćenje rada Nacionalnog okvira za implementaciju S3 i koordinaciju aktivnosti na realizaciji obaveza definisanih S3 strateškim okvirom vrši Nacionalna S3 koordinatorka uz Direkciju za pametnu specijalizaciju Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, odnosno Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija.

Savjet je stvorio preduslove za jačanje međuinstitucionalne saradnje u oblasti S3, kroz ranije uspostavljenu Međuinstitucionalnu S3 grupu, kao i kroz novi sastav Inovacionih radnih grupa (IRG). U skladu sa Zaključkom Savjeta br: 0501-082/23-908/2 od 31. maja 2023. godine, Ministarstvo je u julu 2023. godine objavilo javne pozive za iskazivanje interesovanja za članstvo u IRG naučnicima, istraživačima, privredi i poslovnim asocijacijama i kroz predlaganje predstavnika/ca nevladinih organizacija za članove/ice inovacionih radnih grupa za četiri prioritetne oblasti S3. Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju je na sjednici od 22. septembra usvojio predloženi sastav radnih grupa, čime je omogućen nastavak njihovog rada.

Inovacione radne grupe (IRG) su formirane kako bi pružile operativnu podršku Savjetu u primjeni Strategije pametne specijalizacije u Crnoj Gori, za tri vertikalne i jednu horizontalnu prioritetnu oblast S3, a to su: IRG „Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane“, IRG „Energija i održiva životna sredina“, IRG „Održivi i zdravstveni turizam“ i IRG „Informaciono-komunikacione tehnologije“. U sastavu Inovacionih radnih grupa su predstavnici: privrede, nauke, državne uprave i NVO sektora. Zadaci IRG su definisani Poslovníkom o radu, a ključni je održavanje procesa preduzetničkog otkrivanja na osnovu čijih nalaza se kreira programski osnov za S3, a uz podršku Međuinstitucionalne S3 grupe. U skladu sa godišnjim Planom rada Savjeta, koordinatori IRG predstavljaju polugodišnje izvještaje o radu Savjetu, koji su usvojeni na sjednici Savjeta od 31. maja, odnosno 27. decembra 2023. godine.

Međuinstitucionalna S3 grupa, važan dio implementacionog okvira koji predstavlja upravljačko-koordinaciono tijelo međuinstitucionalne saradnje, održala je četiri sastanka tokom 2023. godine na kojima su pokrenuta važna pitanja međuresorne saradnje, prije svega u kreiranju aktivnosti za novi Akcioni plan 2023-2024, te razmatranju programskog okvira za prioritetne S3 oblasti na osnovu nalaza Inovacionih radnih grupa, ali i predloga koji dolaze od samih predstavnika Međuinstitucionalne S3 grupe. Ovo radno tijelo takođe predstavlja godišnji izvještaj o radu Savjetu, koji je i usvojen na sjednici Savjeta od 27. decembra 2023. godine.

Fond za inovacije Crne Gore, iako relativno mlada institucija, ostvario je značajne rezultate u 2023. godini, potvrđujući svoju vitalnu ulogu u implementaciji mjera državne inovacione politike. Devetočlani tim je, uz stručnu podršku međunarodnih eksperata, uspio da u 2023. godini kreira i implementira 8 programa podrške, koji podržavaju razvoj inovativnih ideja od samog početka do komercijalizacije i namijenjeni su svim akterima inovacionog ekosistema. Koliko su tržištu potrebni ovakvi programi podrške, najbolje govori podatak da je Fond u ovoj godini imao 228 prijava za grantove, čija se pojedinačna vrijednost kreće do 200.000,00 eura. Svi projekti prošli su stručnu, međunarodnu, nezavisnu evaluaciju od strane preko stotinu inostranih evaluatora upisanih u bazu Fonda, dok su članovi Fondovih ekspertskih komisija, koji su u Podgorici ocjenjivali podnosiocima prijave, renomirani stručnjaci iz Srbije, Slovenije, Španije, Švajcarske, Irske i Kolumbije. Značajna potvrda da je sistem evaluacije koji je uspostavljen, priznat od strane relevantnog međunarodnog tijela je akreditacija programa podrške Kolaborativni

grantovi za inovacije za Plug-in shemu od strane Evropskog savjeta za inovacije (EIC). U 2023. godini, Fond je finansirao 68 projekata u iznosu od oko 2 miliona eura. O efikasnosti Fonda i njegovom doprinosu i jačanju inovacione klime u Crnoj Gori, svjedoči i izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2023. godinu, u kojem je naglašena dobra saradnja Crne Gore sa Evropskim savjetom za inovacije, kao i značaj programskih linija podrške razvoju inovacija koje sprovodi Fond.

U pogledu kadrovske strukture, Fond za inovacije Crne Gore trenutno ima 9 zaposlenih, raspoređenih na sljedeće pozicije: izvršna direktorica, tri menadžera programa, menadžer za međunarodnu saradnju i finansije, asistent menadžera, samostalni stručni savjetnik za finansije i platni promet, samostalni stručni savjetnik za pravne poslove i javne nabavke i izvršna sekretarka. Iz budžeta za Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji za 2023. godinu planirano je zapošljavanje jednog lica od marta 2024. godine, a odabir kandidata je u toku 2023. godine završen u skladu sa procedurama.

U oblasti međunarodne saradnje, ključni rezultat Fonda je to što je program „Kolaborativni grantovi za inovacije” akreditovan u januaru 2023. godine od strane Evropskog savjeta za inovacije (European Innovation Council-EIC) za implementaciju Plug-In šeme u okviru EIC Accelerator programa. Plug in šema EIC Accelerator programa predstavlja novinu i primjenjuje se samo na projektne predloge koji dolaze od kompanija koje su dobitnici granta u okviru nacionalnih akreditovanih programa. Fond je započeo implementaciju Plug-in šeme u oktobru 2023. godine, omogućivši da se na otvoreni poziv mogu prijaviti dobitnici granta u okviru sertifikovanog programa „Kolaborativni grantovi za inovacije” najkasnije dvije godine nakon završetka projekta finansiranog u okviru pomenutog programa.

Predstavnici Fonda predstavljaju Crnu Goru u Odbora za inovacije, konkurentnost i privatno javna partnerstva (CICPPP), tijelu Ekonomske komisije Ujedinjenih nacija za Evropu (United Nations Economic Commission for Europe-UNECE) koje kao multilateralna platforma, olakšava ekonomsku integraciju i saradnju među članicama, i doprinosi jačanju efikasnosti UN putem regionalne implementacije rezultata globalnih konferencija i samita UN; i u upravljačkoj strukturi Startup Alijanse Zapadnog Balkana, koju čine predstavnici 18 institucija iz zemalja regiona.

Tokom 2023. godine Fond je uspostavio saradnju sa EEN (Enterprise Europe Network), kako bi korisnici grantova u okviru programa Fonda bili direktno informisani o mogućnostima koje ova mreža pruža za umrežavanje, mentorsku podršku u pripremi aplikacija za EU programe, kao i izgradnju kapaciteta MSP za pokretanje inovativnih projekata.

Fond je postigao i značajne rezultate u cilju umrežavanja sa regionalnim i evropskim partnerima u cilju pripreme projekata iz oblasti inovacija za EU fondove. Od posebnog značaja je i uspostavljanje saradnje sa Digitalnim inovacijskim hubom (DIH) InnovaMare iz Hrvatske, gdje se Fond u saradnji sa DIH InnovaMare i ostalim partnerima iz regiona i EU, u 2023. godini prijavio za finansiranje sedam međunarodnih projekata.

Zakonom o budžetu za 2023. obezbijedena su sredstva u iznosu od 2,4 miliona eura za potrebe Fonda preko Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja - 400.000,00 eura za operativne troškove i 2 miliona eura za programe Fonda i 1 milion eura za Program za podsticanje inovacija u službi energetske efikasnosti u industriji preko Ministarstva ekonomskog razvoja.

Zakonom o budžetu za 2024. godinu, koji je usvojen 31. decembra 2023. godine, izdvojena su sredstva u iznosu od 3.750.000,00 eura, odnosno 2,4 miliona eura preko Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija (500.000,00 eura za operativne

troškove i 1,9 miliona eura za programe Fonda), 1,2 miliona eura preko Ministarstva ekonomskog razvoja (za potrebe Programa za podsticanje inovacija u službi energetske efikasnosti u industriji) i 250.000,00 eura preko Ministarstva zdravlja (za potrebe Programa za podsticanje inovacija u funkciji unapređenje zdravstvenog turizma). Nakon usvajanja Informacije o statusu implementacije Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji i modelu obezbjeđenja dodatnih sredstava za realizaciju druge faze Programa od strane Vlade Crne Gore na sjednici od 24. januara 2024. godine, stekli su se uslovi za pristup sredstvima u iznosu od 1,5 miliona eura, obezbijeđenih iz IPA III sredstava, za potrebe realizacije druge faze ovog programa, koji implementira Fond za inovacije CG.

Subjekti inovacione djelatnosti¹: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija vodi Registar inovacione djelatnosti u kome je, zaključno sa 31. decembrom 2023. godine, registrovano 168 subjekata inovacione djelatnosti, od čega većinu odnosno 34,52% ili 58 upisanih čine startupovi, dok 28,57% ili 48 upisanih čine Investitori. Struktura upisanih u Registar inovacione djelatnosti prikazana je na sljedećem grafiku:

U prvom kvartalu 2024. godine biće preusmjerena sredstva u ukupnom iznosu od 2.523.151,86 eura od poreza na dobit 42 pravna lica koja su stekla status korisnika podsticajnih mjera zaključno sa 31. decembrom 2023. godine, kao podsticaj za razvoj inovativnih startupova u Crnoj Gori, čime je obezbijeđena kontinuirana podrška inovacionoj i naučnoistraživačkoj zajednici.

2.4 Inovacione infrastrukture

Društvo sa ograničenom odgovornošću Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis” Nikšić (IPC Tehnopolis) - Ključni cilj rada IPC Tehnopolis je stvaranje i unapređenje uslova za kreiranje i razvoj inovativnih ideja, usluga i proizvoda

¹ Subjekti inovacione djelatnosti: Pravna lica koja obavljaju inovacionu djelatnost, Druga pravna lica koja obavljaju inovacionu djelatnost, Fizička lica koja obavljaju inovacionu djelatnost, Subjekti inovacione infrastrukture i Subjekti koji ulažu u inovacionu djelatnost i drugi subjekti inovacione djelatnosti.

pojedinaца, startapova i preduzeća u Crnoj Gori. Tehnopolis je i tokom 2023. godine intenzivno radio na postizanju ovog cilja kroz:

- jačanje ljudskih i infrastrukturnih kapaciteta inovativnog i preduzetničkog ekosistema u Crnoj Gori;
- kreiranje novih i unapređenja postojećih programa podrške u cilju razvoja inovacija u Crnoj Gori;
- unapređenje saradnje između aktera inovativnog i preduzetničkog ekosistema u Crnoj Gori, njihovu promociju i umrežavanje na međunarodnom nivou; i
- unapređenje ambijenta za kreiranje i razvoj inovativnih ideja, usluga i proizvoda u Crnoj Gori.

U pogledu kadrovske strukture IPC Tehnopolis je 2023. godinu zaključio sa 26 zaposlenih lica, što predstavlja 81% potpunosti u odnosu na Pravilnikom predviđeni broj izvršilaca. U IPC Tehnopolis na kraju 2023. godine radi 13, odnosno 50% žena, od kojih se njih 8 nalazi na menadžerskim pozicijama.

Sproveden je prvi nivo eksterne kontrole za ukupno 11 izvještaja za sedam EU projekata IPC Tehnopolis, i dobijeni su sertifikati o prihvatljivosti troškova u 100% iznosu za svih 11 izvještaja. Ukupna vrijednost sertifikovanih izvještaja u 2023. godini iznosi 647.315,81 eura, od čega je 550.218,44 eura bespovratni grant, dok je 97.097,37 eura iznos kofinansiranja od strane IPC Tehnopolis.

U dijelu proširenja prostornih i infrastrukturnih kapaciteta, sa ciljem kvalitetnijeg pružanja podrške inovativnom i preduzetničkom ekosistemu Crne Gore, IPC Tehnopolis u toku 2023. godine radio na unapređenju ovog segmenta. Odlukom Skupštine Opštine Nikšić, za potrebe smještanja novonabavljene opreme i proširivanja infrastrukturnih kapaciteta dat je na korišćenje prostor u objektu Instituta za crnu metalurgiju, bez naknade, na period od jedne godine uz mogućnost produženja vremena korišćenja do pet godina. Shodno tome, većina opreme Laboratorije za industrijski dizajn (TechLab) je izmještena u navedeni prostor kako bi TechLab mogao na kvalitetniji način i u boljim uslovima pružati podršku inovatorima, sektoru metalske i drvoprerađivačke industrije, te razviti edukativni centar za CNC, 3D tehnologije i robotiku.

Izmještanjem dijela laboratorije za industrijski dizajn stvorene su pretpostavke za širenje prostornih kapaciteta Biotehnološke laboratorije, čime je obezbijeđen prostor u kom će se vršiti agrohemijaska analiza zemljišta, odnosno sva oprema koja se odnosi na navedene analize je stavljena u funkciju u novom prostoru koji je adaptiran za te potrebe.

Dalje, radovi na adaptaciji i rekonstrukciji dijela prostora Doma revolucije za potrebe Doma digitalne revolucije, koji su zvanično otpočeli tokom 2023. godine, su u toku. Realizacijom ovog projekta stvoriće se preduslovi za smještanje dijela visokotehnološke opreme iz Laboratorije za industrijski dizajn, otvaranje novog Co-working prostora, kancelarijskog prostora za mikro i mala preduzeća; Studija za postprodukciju tona, slike i animaciju, Crowd-funding studija, Multimedijalne sale i Sale za sastanke.

Podršku Biznis inkubatora u 2023. godini dobio je 21 stanar. Ukupno je 157 mentorskih sesija održano u okviru programa podrške za startape, u vidu individualnih sesija, i preko 20 grupnih sesija/radionica sa više timova u okviru više programa. Pored navedenog, u Biznis inkubatoru je unaprijeđen sistem apliciranja, podrške, monitoringa i evaluacije ali i izlaska na tržište iz biznis inkubatora IPC Tehnopolis. Tehnopolis je koordinator predskceleracijskog programa podrške razvoju startup kompanija „BoostMeUp”, koji je uspješno započeo i u velikoj mjeri realizovan tokom 2023. godine.

Posebna pažnja u 2023. godini bila je usmjerena na dodatno umrežavanje i jačanje saradnje sa svim ključnim akterima u oblastima inovacija i preduzetništva, kako na nacionalnom tako i na regionalnom i međunarodnom nivou. Na nacionalnom nivou, fokus u 2023. godini bio je produbljivanje saradnje sa fakultetskim jedinicama Univerziteta Crne Gore i Univerziteta Donja Gorica, ali i sa srednjim školama u Crnoj Gori. Sa druge strane, aktivnim učešćem na brojnim međunarodnim događajima koji promovišu inovacionu kulturu i uspostavljanjem partnerstava u okviru kreiranja novih projektnih aplikacija za nove pozive, IPC Tehnopolis i dalje dodatno osnažuje svoju poziciju respektabilnog i pouzdanog partnera na međunarodnom nivou.

U dijelu unapređenja kadrovskih kapaciteta IPC Tehnopolis je i prethodne, 2023. godine posvetio značajnu pažnju dodatnim edukacijama i usavršavanju zaposlenih, kako kroz internu razmjenu znanja i iskustava tako i kroz prisustvo brojnim radionicama, obukama, treninzima, studentskim posjetama na nacionalnom ali i međunarodnom nivou.

U dijelu promocije aktivnosti Tehnopolisa i inovacione kulture, pored redovnih aktivnosti, IPC Tehnopolis je u 2023. godini radio na novom web sajtu koji će biti promovisan početkom 2024. godine.

Zakonom o budžetu 2023. godinu rad Tehnopolis podržan je u iznosu od 474,604.53 eura, dok je Zakonom o budžetu 2024. godinu podrška povećana na 800.000,00 eura.

Društvo sa ograničenom odgovornošću Naučno-tehnološki park Crne Gore (NTP CG) - U 2023. godini, Naučno-tehnološki park Crne Gore sproveo je niz programskih i drugih aktivnosti usmjerenih na jačanje svojih kapaciteta, razvoj inovaciono preduzetničkog ekosistema, sprovođenje programa podrške inovativnoj zajednici, razvoj infrastrukture, umrežavanje, implementaciju projekata i kreiranje pretpostavki za ostvarivanje punog kapaciteta rada nakon otvaranja zgrade NTP-a. NTP CG je partner na predakceleracijskom programu „BoostMeUp”.

U pogledu kadrovske strukture, tim NTP CG sastojao se od 5 (do 20.10.2023.) do 7 (od 20.10.2023.) radno angažovanih lica po ugovoru o radu, kao i od 1 do 4 lica po ugovoru o djelu, angažovanih u periodima od po par mjeseci na realizaciji projektnih i drugih aktivnosti.

NTP CG je kao korisnik projekta UNDP - „Norveška za Vas“ kroz program „Support to the process of establishing the first Science and Technology Park in Montenegro“ imao nekoliko važnih aktivnosti u cilju podrške razvoju Naučno-tehnološkog parka (NTP) u Crnoj Gori: Izrađena je nova Strategija razvoja NTP CG za narednih 5 godina; pripremljen je tekst Javnog poziva za stanare NTP CG usmjeren prema startap i razvojnim, inovativnim, kompanijama te komplementarnim organizacijama; razvijena je radna verzija web platforme koja će služiti za podnošenje prijave od strane onih koji žele postati članovi NTP CG. U okviru istog projekta, kroz program „Support to establishment of technology transfer office in Montenegro“ NTP CG je dobio podršku u formiranju neophodnih pretpostavki za osnivanje nacionalne kancelarije za transfer tehnologija (TTO) unutar NTP CG, dok je tim NTP Crne Gore, uz podršku UNDP kroz isti projekat, posjetio Sloveniju i Italiju radi upoznavanja sa inovacionim infrastrukturama.

U okviru APACCCEEC pilot projekta, inicijative koja je rezultat saradnje NR Kine i zemalja centralne i istočne Evrope (Kina-CEE, poznate kao „16+1”), čiji su ciljevi privlačenje mladih u poljoprivredni sektor i podrška razvoju inovacija u poljoprivredi, NTP CG je učestvovao kao nacionalni partner na projektu.

NTP CG je učestvovao u organizaciji online hakatona za crnogorske srednjoškolce na temu „Učinimo školu boljom”, kao i online hakatona „Otkrijmo

potencijale zdravstvenog turizma u Crnoj Gori", kao prilike za razvoj inovativnih ideja s ciljem unapređenja promocije Crne Gore kao destinacije atraktivne za razvoj zdravstvenog turizma.

Takođe, projekat podrške inovacionoj infrastrukturi u Crnoj Gori, finansiran od strane Evropske investicione banke (EIB), je završio prvu fazu podrške Naučno - tehnološkom parku CG (NTP CG) i IPC Tehnopolisu, kao i njihovim korisnicima.

Tokom 2023. godine, NTP je učestvovao u realizaciji dva međunarodna donatorska projekta iz programa HORIZON 2020 i HORIZON Europe:

- Projekat WBC-RRI.NET (HORIZON 2020) je inicijativa koja ima za cilj primjenu principa odgovornog istraživanja i inovacija na teritorijama zemalja Zapadnog Balkana (WBC), i
- Projekat POLICY ANSWERS (HORIZON Europe) ima za cilj podršku integraciji Zapadnog Balkana u Evropski istraživački prostor (ERA). Takođe ima za cilj povećanje saradnje između Evropske unije i zemalja Zapadnog Balkana u oblastima inovacija, istraživanja, obrazovanja, kulture, omladine i sporta.

Uspješno je završena međunarodna revizija realizacije projekta iz programa Interreg Mediterranean Big BLUE (završenog u septembru 2022. godine), koji je imao za cilj da identifikuje, angažuje i okupi Med Blue Biotechnology (BBt) inovacionu zajednicu Mediterana kako bi ojačao odnose među svojim organizacijama u multilateralnom okviru za koordinaciju koji se bavi i teritorijalnom dimenzijom i makroregionalnom perspektivom.

Kroz program Interreg Danube, NTP CG je kao član konzorcijuma od strane EU dobio odobrenje za realizaciju 2 nova projekta, čiji se početak očekuje tokom marta 2024. godine:

1. Circular Innovation Hub – čiji je cilj unapređenje inovacija u manje razvijenim regionima, fokusirajući se na sektore plastike, metala i građevine.
2. STOREMORE - Analiza i promocija rješenja za skladištenje energije, razvoj alata za ublažavanje nepredvidivosti obnovljivih izvora energije, doprinos ubrzanom prelasku na obnovljivu energiju i ravnotežu električnih mreža.

U oblasti **razvoja infrastrukture**, u toku je izvođenje radova i nadzora, kao i dodatnih radova na opremanju, pa se može reći da su radovi na objektu u finalnoj fazi, i očekuje se njihov završetak do ljeta 2024. godine. Važna aktivnost vezana za infrastrukturu se ticala i podrške uspostavljanju prvog Regionalnog centra za sajber bezbjednost i razvoj sajber kapaciteta (WB3C), u skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, na osnovu kojeg je UO NTP CG odobrio smještanje Centra u objekat NTP CG.

Zakonom o budžetu za 2023. NTP CG podržan je u iznosu od 300.000,00 eura, dok je Zakonom o budžetu za 2024. podrška iz budžeta uvećana 100% i iznosi 600.000,00 eura.

2.5 Finansiranje inovacione djelatnosti

Na sjednici Vlade Crne Gore od 6. jula 2023. godine, usvojen je Program za inovacije 2023-2027. godine koji za cilj ima da na jednom mjestu prikaže, odnosno učini vidljivim za inovacionu zajednicu, sve relevantne programske linije podrške inovacijama koje su planirane u programskom periodu od strane ministarstva nadležnog za poslove inovacija i Fonda za inovacije Crne Gore, pri čemu je posebno usmjeren na:

- Omogućavanje okvira kroz koji inovaciona zajednica može prepoznati sve dostupne instrumente koji će biti usmjereni na cjelokupan ciklus razvoja

inovacije – od same inovativne ideje do njene komercijalizacije i izlaska na tržište;

- Postavljanje programskog osnova podrške učešću u međunarodnim programima za inovacije, kao i promociji inovacija od strane resornog ministarstva;
- Davanje jasnih smjernica Fondu za inovacije Crne Gore u vezi sa programskim linijama putem kojih sredstva za podršku inovacijama iz budžeta Crne Gore treba da budu usmjerena ka inovacionoj zajednici; i
- Usklađivanje sistema kroz angažovanje inovacione zajednice, lokalne samouprave i drugih partnera države, njihovo umrežavanje i zajedničko praćenje razvoja inovacionog ekosistema, kao i dopunjavanje cjelokupnog ciklusa podrške inovacijama.

Na ovaj način Fond za inovacije Crne Gore preuzeo je od 2023. implementaciju svih programskih linija koje podstiču razvoj inovacija u različitim fazama, dok je Ministarstvo dominantno nastavilo da podržava učešće u EU i međunarodnim programima za inovacije, kao i potencijalne strateške pozive.

Programske linije kojima je Fond za inovacije Crne Gore podržao inovacionu zajednicu tokom 2023. godine su:

Programska linija predakceleracije startupova - Predmet Javnog poziva za ovu programsku liniju bila je dodjela granta strateškom partneru koji bi bio transparentan posrednik u kreiranju i implementaciji predakceleracijskog programa za startupove putem kojeg se podržavaju preduzetnici u validaciji njihove inovativne ideje na tržištu i daljem usavršavanju startup projekata. Na Javni poziv pristigle su 2 prijave, a za finansiranje je nakon eksterne evaluacije odabran program BoostMeUp, čiji je koordinator Inovaciono-preduzetnički centar Tehnopolis iz Nikšića, a realizuje se u partnerstvu sa Naučno-tehnološkim parkom Crne Gore, Univerzitetom Crne Gore, crnogorskim Telekomom i Naučno-tehnološkim parkom Beograd. Ukupan budžet za realizaciju BoostMeUp programa iznosi 133.080,00 eura, od čega je iznos granta 100.000,00 eura, a sufinansiranje konzorcijuma 33.080,00 eura.

Programska linija podrške ranoj fazi razvoja startupova - Cilj Programa je unapređenje startup zajednice u Crnoj Gori kroz finansijsku i mentorsku podršku, a program podržava startup projekte koji razvijaju inovativne proizvode s visokim potencijalom rasta na tržištu u raznim oblastima, uključujući i prioritetna područja pametne specijalizacije. Na Javni poziv pristiglo je ukupno 58 prijava, njih 50 je upućeno na međunarodnu evaluaciju i za drugu fazu je odabrano 28 timova, koji su svoje ideje prezentovali pred Ekspertskom komisijom. Nakon završetka procesa evaluacije, pozitivno je ocijenjeno i preporučeno za finansiranje 14 projekata ukupne vrijednosti 463.420,30 eura. Kako je ukupan budžet za ovaj poziv bio 350.000,00 eura, preostala 4 preporučena projekta su takođe odobrena za finansiranje na osnovu preusmjeravanja neutrošenih sredstava sa druge programske linije.

U okviru ovog programa ugovoreno je 14 projekata čiji je ukupan budžet 522.936,36 eura, od čega je Fond izdvojio sredstva za finansijsku i mentorsku podršku ukupne vrijednosti 463.420,30 eura, dok sufinansiranje startup preduzeća iznosi 59.516,06 eura.

Programska linija za provjeru inovativnog koncepta - Program za provjeru inovativnog koncepta podrazumijeva podršku inovacijama u ranoj fazi istraživanja, kako bi se osigurao pred-komercijalni kapital za tehničku i komercijalnu provjeru inovativnog koncepta, te jačanje kapaciteta i sposobnosti privatnog sektora i naučno-istraživačkih institucija za istraživanje, razvoj i inovacije. Program podržava projekte koji imaju ranu fazu tehnološke spremnosti, od TRL3 do TRL4.

Na Javni poziv pristiglo je ukupno 25 prijava, od kojih je 21 projekat upućen na međunarodnu evaluaciju. Nakon završenog procesa evaluacije, 7 projekata je zadovoljilo uslov za finansiranje. U odnosu na ukupan budžet svih odobrenih prijava, koji iznosi 301.307,00 eura, finansiranje od strane korisnika vaučera čini 22% budžeta, dok sufinansiranje od strane Fonda iznosi 78%.

Programska linija za jačanje inovativnosti mikro, malih i srednjih preduzeća - Ključni ciljevi ovog Programa su: povećanje inovativnosti MMSP-ova uvođenjem procesnih inovacija ili razvojem novih ili poboljšanih tržišno orijentisanih proizvoda, usluga ili tehnologija; uvođenje novih ili poboljšanih proizvoda, usluga i tehnologija na tržište; uvođenje novog ili značajnog poboljšanog načina obavljanja poslova; jačanje kapaciteta osoblja MMSP-ova za istraživanje, razvoj i inovacije; i unapređenje poslovanja novoosnovanih MMSP-ova s naglaskom na upravljanje preduzećem. Programom se podržavaju projekti čija je tehnološka zrelost izvan faze dokazivanja koncepta, ali koja još nijesu spremna za tržište, tj. ona čiji je tehnološki nivo razvoja projekta između TRL 5 i TRL 8, odnosno nalaze se u fazi eksperimentalnog razvoja. Na Javni poziv pristigla je ukupno 51 prijava, od kojih je 35 upućeno na međunarodnu evaluaciju. Nakon završenog prvog kruga evaluacije, 15 projektnih timova je upućeno na drugi krug evaluacije, a u konačnom je nominovano 8 projekata za dobijanje granta. Do kraja decembra ugovoreno je ukupno 8 grantova sa ukupnim budžetom od 1.233.110 eura, od čega je ukupna vrijednost odobrenih grantova 986.488 eura, a sufinansiranje korisnika 246.622 eura.

Programska linija vaučera za zaštitu i razvoj pronalaska - Ključni ciljevi ovog Programa su: stimulisanje mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP) i fizičkih lica koja obavljaju inovacionu djelatnost (pronalazači ili inovatori) iz Crne Gore, da zaštite svoj pronalazak patentom kako bi pristupili daljem ispitivanju i razvoju, koji vode eventualnoj komercijalizaciji i plasmanu patenta na domaće ili međunarodno tržište; unapređenje konkurentnosti i inovativnosti MMSP iz Crne Gore kroz zaštitu intelektualne svojine u zemlji ili inostranstvu; i jačanje inovativnosti MMSP. Program je namijenjen MMSP i fizičkim licima iz Crne Gore koja su u 2023. godini stekla patentu zaštitu pronalaska u zemlji ili su u procesu međunarodne/evropske zaštite pronalaska kod EPO/WIPO. U okviru Programa definisane su dvije kategorije vaučera: Vaučer za patentnu zaštitu pronalaska u zemlji i Vaučer za patentnu zaštitu pronalaska u inostranstvu (EPO/WIPO). Na Javni poziv pristigla je ukupno 21 prijava, od kojih je 14 pozitivno ocijenjeno. Raspoloživi budžet za ovu programsku liniju, koji je mogao pokriti 11 pozitivno ocijenjenih prijava, dopunjen je kroz realokaciju neutrošenih sredstava sa druge programske linije, što je omogućilo da Fond finansira svih 14 pozitivno ocijenjenih prijava sa ukupnim budžetom od 33.272,16 eura.

Od ukupnog broja odobrenih prijava, finansirano je 9 prijava za patentnu zaštitu i razvoj pronalaska u inostranstvu (EPO/WIPO) u iznosu od 23.372,84 eura, kao i 5 prijava za patentnu zaštitu i razvoj pronalaska u zemlji u iznosu od 9.899,32 eura.

Programska linija za podsticanje inovacione kulture i Programska linija za realizaciju edukativnih programa u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore - Javni poziv za obje programske linije objavljen je sa sljedećim ciljevima: afirmacija inovacionog preduzetništva i izgradnja održivog ambijenta za prevođenje ideja u inovacije i njihovu komercijalizaciju na tržištu; jačanje inovacionih kapaciteta preduzeća u Crnoj Gori kroz promociju i popularizaciju inovacija i saradnje naučno-istraživačkih organizacija i privrede; podizanje svijesti o značaju inovacija za održivi razvoj i podizanje nivoa znanja i vještina u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore sa akcentom na naučne i tehnološke oblasti u kojima Crna Gora treba da

ubrzanom dinamikom unapređuje ljudske resurse. Na Javni poziv za programsku liniju za podsticanje razvoja inovacione kulture podnijeta su 24 projekta, od kojih su 22 upućena na ekspertsku evaluaciju, nakon čega je Komisija pozitivno ocijenila 14 projekata, dok je u skladu sa raspoloživim budžetom (50.000,00 eura) finansirano 9 pozitivno ocijenjenih projekata u ukupnom iznosu od 50.000,00 eura. Na javni poziv za programsku liniju za organizaciju edukacija u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore prijavljena su 34 projekta, od kojih je 31 projekat upućen na ekspertsku evaluaciju, nakon čega su pozitivno ocijenjena 22 projekta. Zbog velikog broja pozitivno ocijenjenih prijave, izvršena je relokacija neutrošenih sredstva u iznosu od 4.100 eura iz druge programske linije, čime je raspoloživi budžet za programsku liniju za organizaciju edukacija u oblastima pametne specijalizacije povećan na 84.100 eura, što je omogućilo da se finansira 10 projekata.

Programska linija za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji - Tokom 2023. godine otvoren je Javni poziv za Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji. Ovaj program je iniciran u okviru međuresorne saradnje tri ministarstva: Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i Ministarstva kapitalnih investicija, a u cilju obezbjeđenja neophodne sinergije inovacija, industrijske politike i energetske politike sa prioritetima Strategije pametne specijalizacije (S3). U tom kontekstu, Fond za inovacije Crne Gore prepoznat je kao operativan, te su se resorna ministarstva usaglasila da Fond bude implementaciono tijelo ovog programa. Realizacija pilot faze Programa finansirala se iz nacionalnog budžeta u iznosu od 1.000.000 eura. Iznos bespovratnih sredstava koji se može dodijeliti pojedinačnom podnosiocu prijave i projektu definisan je na nivou od 80.000 do 200.000 eura, dok je maksimalan intenzitet pomoći male vrijednosti koja se dodjeljuje u okviru ovog Javnog poziva do 80% prihvatljivih troškova. Na Poziv je pristiglo ukupno 15 koncepata projekata, te je nakon administrativne provjere i prvog kruga evaluacije, 9 koncepata projekata upućeno odabranim tehničkim konsultantima na izradu Studije opravdanosti.

Ministarstvo je u toku 2023. godine plasiralo dva programa za podršku učešću crnogorskih korisnika u međunarodnim programima:

Javni konkurs za sufinansiranje učešća u EUREKA projektima Ova programska linija namijenjena je sufinansiranju projekata saradnje istraživačkih ustanova i preduzeća iz Crne Gore, koji se odnose na učešće ovih ustanova/preduzeća u svojstvu koordinatora ili partnera na EUREKA projektima. Ukupan budžet je bio 150.000 eura, i to: 120.000 eura za nove projekte i 30.000 eura za tekuće projekte. Iznos podrške po pojedinačnom projektu za jednu istraživačku godinu povećan je u ovom Konkursu na 30.000 eura (tokom prethodnih godina taj iznos bio je 15.000 eura).

Tokom 2023. godine podnijeta je jedna projektna prijava na konkurs, međutim nije zadovoljila kriterijume eksterne evaluacije. Krajem 2022. godine i početkom 2023. godine finalizovana su 3 projekta iz ranijih ciklusa podrške EUREKA projektima i njihovi finalni izvještaji su prihvaćeni nakon eksterne evaluacije. Tokom 2023. godine podržan je jedan dvogodišnji EUREKA projekat, podnijet u okviru posebnog poziva za Dunavski region iz 2022. godine, u iznosu od 15.000,00 eura za prvu istraživačku godinu i njegov početak je planiran tokom marta 2024. godine.

Ministarstvo će nastaviti da pruža podršku učešću u EUREKA programu kroz Javni konkurs za sufinansiranje učešća u EUREKA projektima. Rezultat od značaja za zemlje Zapadnog Balkana je inicijativa za pokretanje Javnog multilateralnog poziva za Network Eureka projekte, koji je fokusiran na učešće zemalja Zapadnog Balkana i za koji će poziv biti objavljen početkom 2024. godine.

Podrška učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Horizont Evropa – Stub III Inovativna Evropa - Ministarstvo je u toku 2023. godine objavilo Javni konkurs za sufinansiranje učešća u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa” – stub III Inovativna Evropa u ukupnom iznosu 50.000,00 eura. Cilj Konkursa je podsticanje učešća crnogorskih institucija u ovom izuzetno konkurentnom i najvećem EU programu za istraživanja i inovacije, kroz sufinansiranje pripremnih aktivnosti za podnošenje projektnih prijava. Iznos podrške po pojedinačnoj prijavi razlikuje se zavisno od vrste poziva i može biti od 5.000,00 eura do 20.000,00 eura. U toku 2023. godine pristigle su 3 prijave na ovaj konkurs, od kojih je 1 projektna prijava odobrena za finansiranje.

U pogledu realizacije prethodno odobrenih programa i projekata, od 10 startupova koji su podržani na osnovu Javnog konkursa za ranu fazu razvoja startupova u 2022. godini, a koji su implementirani tokom 2023. godine, 5 startupova je završilo projekte do 30. septembra 2023. godine, dok je preostalih 5 završilo projekte do 31. decembra 2023. godine, uz obavezu da završne izvještaje dostave do 31. januara 2024. godine.

Ministarstvo ekonomskog razvoja je u decembru 2021. godine, a po osnovu Konkursa za podršku prioritetu Strategije pametne specijalizacije – Infomaciono-komunikacionim tehnologijama koji je prethodno objavilo Ministarstvo nauke, odobrilo Program klastera ICT Cortex. NVO Cortex je u decembru 2023. godine dostavio četvrti polugodišnji izvještaj, nakon čijeg prihvatanja je odobreno 136.428,20 eura za nastavak implementacije.

3. Međunarodna saradnja i EU programi za istraživanje i inovacije

EU Okvirni program za istraživanja i inovacije Horizont Evropa – Sporazumom između Evropske Unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u Okvirnom programu Evropske unije za istraživanje i inovacije Horizont Evropa (2021-2027) utvrđena je finansijska obaveza Crne Gore po osnovu učešća u programu, te je za 2023. godinu uplaćena kontribucija u ukupnom iznosu od 2.043.346,63 eura kroz dvije tranše (prva u iznosu od 1.650.632,18 eura i druga u iznosu od 392.714,45 eura).

Tokom oktobra 2023. godine inovirana je mreža nacionalnih kontakt osoba za oblasti koje obuhvata Horizont Evropa, o čemu je informisan Generalni direktorat Evropske komisije za istraživanje i inovacije posredstvom Ministarstva vanjskih poslova. U organizaciji NTP CG, u okviru HE projekta “Kreiranje politika u oblasti istraživanja i inovacija, implementacija i podrška u zemljama Zapadnog Balkana” (POLICY ANSWERS), vrhunski predavači iz regiona sprovedi su 2 ciklusa obuke za pripremu aplikacija za HE projekte i 2 ciklusa obuke za implementaciju HE projekata, namijenjene predstavnicima naučnoistraživačkih ustanova, univerziteta i kompanija.

Kada su u pitanju nacionalne mjere podrške, Ministarstvo pruža podršku kroz dva instrumenta: Konkurs za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti i Javni konkurs za sufinansiranje učešća u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa” – stub III Inovativna Evropa.

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 16. novembra 2023. godine, usvojila Informaciju o pripremnim aktivnostima Crne Gore za poziv „Evropski habovi za digitalne inovacije” u okviru EU programa „Digitalna Evropa“. Na osnovu donijetih zaključaka Vlade, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvo javne uprave formirali su međuresorni radni tim i pripremili tekst Javnog konkursa za predselekciju kandidata iz Crne Gore, te održali Info dan kojim su najavili ovaj poziv u prostorijama Privredne komore 26. januara 2024. godine.

Veoma uspješna saradnja odvijala se u okviru evropskog COST programa (European Cooperation in Science and Technology), u kojem su crnogorski istraživački timovi učestvovali u 120 tekućih akcija (projekata) tokom 2023. godine. Komitet visokih predstavnika COST-a je 12. maja 2023. godine odobrio finansiranje 70 novih COST akcija, koje su započele sa realizacijom u septembru 2023. godine. Istraživački timovi iz Crne Gore učestvovali su u svojstvu sekundarnih predlagača (secondary proposers) u 14 novoodobrenih COST akcija. COST poziv za podnošenje novih akcija uspješno je završen 25. oktobra 2023. godine, sa ukupno 522 podnijete prijave. Prema COST statistici, podnosioci projektnih predloga u svojstvu glavnih predlagača dolaze iz 40 COST zemalja članica.

Pristupanjem Evropskom društvenom istraživanju (ESS), kao relevantnoj istraživačkoj infrastrukturi Crna Gora se pozicionirala na društveno-istraživačkoj mapi Evrope, dok su crnogorski istraživači dobili priliku da unapređuju svoja istraživanja u skladu sa sveobuhvatnom bazom podataka iz drugih država uključenih u istraživanja, da učestvuju na konferencijama, obukama i razmjeni znanja sa kolegama iz ostalih članica. Kontribucija Crne Gore za dvogodišnje članstvo (2021-2023) u ESS ERIC iznosi 45.000,00 eura. Pored toga, država članica finansira troškove istraživanja i koordinacije na nacionalnom nivou. Ministarstvo je po osnovu Javnog poziva za nacionalnog koordinatora za jedanaestu i dvanaestu rundu Evropskog društvenog istraživanja, finansiralo naučnoistraživački projekat „Jedanaesta runda Evropskog društvenog istraživanja u Crnoj Gori“, čiji je Nosilac projekta: Institut za strateške studije i projekcije-ISSP, a rukovoditeljka projekta: prof. dr Jadranka Kaluđerović, za periodu od 1. juna 2023. godine do 31. maja 2024. godine. Ukupna odobrena sredstva za realizaciju ovog projekta su 39.650,00 eura.

U okviru IPA Grant šeme „Naučni potencijal u službi inovacija“, u januaru 2023. godine ugovoreno je 9 projekata. Grant šema ima za cilj unapređenje saradnje akademskog i biznis sektora u skladu sa strateškim prioritetima Strategije pametne specijalizacije Crne Gore (2019-2024). Usljed nemogućnosti jednog od korisnika da obezbijedi bankarsku garanciju, u okviru ove šeme implementira se 8 projekata u ukupnom iznosu od 1.006.349,07 eura, od čega je ukupna vrijednost dodijeljenih bespovratnih sredstava 882.243,69 eura.

U okviru IPA 2020 grant šeme “Podrška implementaciji Strategije pametne specijalizacije (S3) kroz projekte” u avgustu 2023. godine ugovoreno je 8 projekata. Cilj grant šeme je da doprinese jačanju ekonomske konkurentnosti i inovacionih kapaciteta Crne Gore, kroz jačanje veza između nauke i industrije u S3 prioritetnim oblastima. Ukupna vrijednost ugovorenih projekata je 908.049,79 eura, odnosno iznos EU granta je 815.964,50 eura, a ostatak čini sufinansiranje korisnika.

U Podgorici je 21.11.2023. godine održana završna konferencija povodom uspješnog završetka projekta „Jačanje kapaciteta za podršku primjeni Strategije pametne specijalizacije - TESIS3“, koji je finansiran od strane Evropske unije, uz kofinansiranje Vlade Crne Gore. Realizacija projekta je počela 25. januara 2022. godine, sa predviđenim trajanjem od 16 mjeseci (do 25. maja 2023. godine), međutim odobreno je produženje projekta do novembra 2023. godine. Projekat je pružio podršku uspostavljanju funkcionalnog inovacionog ekosistema baziranog na S3 konceptu, kroz razvoj institucionalnih kapaciteta i jačanje inovacionih kapaciteta crnogorskih mikro, malih i srednjih preduzeća. Kroz glavne aktivnosti projekta, podržano je uspostavljanje i razvoj kapaciteta Fonda za inovacije Crne Gore, a podržani su prethodno Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja i Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju, u oblasti uspostavljanja djelotvornog upravljanja u oblastima pametne specijalizacije, kao i razvoju i sprovođenju inovativnih programa. Dalje, kroz

projekat je obezbijedeno jačanje kapaciteta mikro, malih i srednjih preduzeća, u pravcu boljeg razumijevanja inovacionih politika baziranih na S3 konceptu, te jačanje njihovih kapaciteta za korišćenje sredstava EU za podršku inovacijama, i jačanje institucionalnih kapaciteta za djelotvorno praćenje IPA projekata u oblasti inovacija.

4. Bilateralna i multilateralna međunarodna saradnja

Realizacija 5 bilateralnih projekata naučne i tehnološke saradnje sa **Republikom Italijom** (projekti od „velike važnosti“) započela je 1. januara 2023. godine, koji su odobreni na osnovu Konkursa za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Republike Italije za period 2023-2025. godine, u skladu sa Izvršnim programom za naučnu i tehnološku saradnju između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije za period 2023-2025. godina.

Tokom 2023. godine nastavljena je realizacija 30 bilateralnih projekata naučne i tehnološke saradnje koji su odobreni na osnovu Konkursa za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Republike Slovenije za period 2021-2022. godina. Inicijalni rok za završetak projekata bio je 31. decembar 2022. godine, ali je zbog problema u realizaciji koje je uzrokovala pandemija, rok produžena za godinu dana u dogovoru sa slovenačkom stranom.

Realizacija 30 novih bilateralnih projekata naučne i tehnološke saradnje sa **Republikom Slovenijom** započela je 1. januara 2023. godine. Projekti su odobreni u okviru Konkursa za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Republike Slovenije za period 2023-2024. godine, koji je objavljen 25. marta 2022. godine.

Tokom 2023. godine nastavljena je realizacija 11 bilateralnih projekata naučne i tehnološke saradnje koji su odobreni na osnovu Konkursa za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i **Republike Austrije** za period 2021-2022. godine. Inicijalni rok za završetak projekata bio je 31. decembar 2022. godine, ali je zbog problema u realizaciji koje je uzrokovala pandemija, rok produžena za godinu dana u dogovoru sa austrijskom stranom.

Takođe, 15. septembra 2023. godine, raspisan je novi Konkurs za sufinansiranje naučne i tehnološke saradnje između Crne Gore i Austrije sa rokom za dostavljanje prijava do 10. novembra 2023. godine. Ukupno je pristiglo 11 prijava, i sve su proslijeđeni na evaluaciju. Očekuje se da realizacija odobrenih projekata započne sredinom 2024. godine.

Na **Poziv za podnošenje zajedničkih predloga projekata multilateralne naučne i tehnološke saradnje u Dunavskom regionu 2023-2025**, pristiglo je 8 projektnih predloga od kojih je 7 odobreno za dalju evaluaciju. Nakon Zajedničkog sastanka predstavnika zemalja učesnica u ovom pozivu, održanog 16. juna 2023. godine, za finansiranje su odobrena dva projekta u kojima učestvuju crnogorski partneri. Realizacija projekata je započela 1. jula 2023. godine.

Saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA) - u okviru ciklusa tehničke pomoći 2022-2023. realizuju se dva nacionalna projekta i to:

- Jačanje kapaciteta za dijagnostiku i tretman pacijenata sa malignim bolestima, nosilac KCCG, budžet: 176.820,00 EUR; i
- Jačanje kapaciteta nacionalne veterinarske laboratorije za detekciju opasnih zaraznih bolesti, nosilac Specijalistička veterinarska laboratorija, budžet: 216.461,00 EUR.

U novembru 2023. godine, na sjednici Borda Guvernera, Međunarodna agencija za atomsku energiju je, u okviru ukupnog Programa tehničke saradnje za naredni dvogodišnji ciklus (2024-2025), odobrila Crnoj Gori nacionalni projekat MNE6008 „Izgradnja kapaciteta za dijagnostiku i tretman pacijenata sa kancerom kroz PET/CT sistem), kao i projekat MNE 7001 „Jačanje institucionalnih kapaciteta za kontrolu bezbjednosti i kvaliteta vodnih izvora“.

Saradnja sa Evropskom organizacijom za nuklearna istraživanja – CERN - Ministarstvo je putem Konkursa za učešće u Programu za studente Evropske organizacije za nuklearna istraživanja (CERN) „Studentska ljetnja škola CERN 2023“ prosljedilo pet prijava kandidata iz Crne Gore na dalju evaluaciju u CERN. Četiri kandidata su prihvaćena za učešće u ljetnjoj školi, pri čemu je Ministarstvo pokrilo troškove učešća za dvoje, a CERN za dvoje. Takođe, Ministarstvo je 10. novembra 2023. godine raspisalo novi Konkurs, za učešće u Programu „Studentska ljetnja škola CERN 2024“. Po osnovu Konkursa za učešće u Programima CERN-a za profesore fizike srednjih škola koji žele da unaprijede svoja znanja iz oblasti fizike čestica, jedan kandidat iz Crne Gore je prihvaćen za učešće. Takođe, Ministarstvo je 22. novembra 2023. godine raspisalo novi Konkurs, za učešće u međunarodnim programima CERN-a za profesore fizike srednjih škola. Šesti po redu Međunarodni čas fizike čestica (Masterclass-Hands on Particle Physics), održan je 24. februara 2023. godine, na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, u saradnji sa Evropskom organizacijom za nuklearna istraživanja (CERN), Međunarodnom grupom za promociju fizike čestica (IPPOG). Masterclass su pohađali srednjoškolci iz Andrijevice, Bara, Budve, Cetinja, Danilovgrada, Herceg Novog, Nikšića, Pljevalja, Podgorice i Žabljaka.

Unija za Mediteran - u oktobru 2023. godine, predstavnici Ministarstva su učestvovali na 29. sastanku Regionalne platforme Unije za Mediteran za istraživanje i inovacije u okviru kojeg je prezentovan napredak postignut putem Plana implementacije mapa puta Unije i to za oblasti zdravlja, obnovljive energije i klimatskih promjena. Prisutni su razgovarali o rezultatima vježbe mapiranja, „mediteranske inicijative“ u okviru programa Horizont Evropa i tom prilikom postigli zajednički dogovor o narednim koracima za rad na stvaranju platforme za komunikaciju i upravljanje znanjem (Knowledge Management and Communication Framework Platform - KMCP), koja će predstavljati jedinstveno mjesto za istraživače i inovatore u regiji Mediterana. Kreiranjem buduće platforme biće objedinjeni svi kapaciteti zemalja članica Unije. Planirano je da na jednom mjestu budu predstavljeni EU i nacionalni projekti koje zemlje članice realizuju u relevantnim oblastima.

Saradnja s NATO – Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija u saradnji sa Ministarstvom odbrane i NATO Savezničkom komandom za transformaciju („Allied Command Transformation“- ACT) organizovalo je 16. novembra 2023. godine u Muzičkom centru u Podgorici, prezentaciju sadržaja i mogućnosti koje NATO Saveznička komanda za transformaciju (NATO ACT) nudi naučnoj i inovacionoj zajednici Crne Gore kao i relevantnim ciljnim grupama. General Filip Lavinj, vrhovni saveznički komandant za transformaciju izložio je mogućnosti koje ACT nudi naučnoj i inovacionoj zajednici Crne Gore kao i relevantnim ciljnim grupama i ukazao na značaj koji Alijansa ima na regionalnom ali i globalnom nivou. Nakon prezentacije i susreta sa naučnoistraživačkom i inovacionom zajednicom, upriličen je i bilateralni susret generala Lavinja sa ministarkom Jakšić-Stojanović. Takođe, visoka delegacija NATO Savezničke komande za transformaciju i delegacija Ministarstva odbrane Crne Gore posjetila je Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“.

Saradnja sa Evropskom laboratorijom za molekularnu biologiju (EMBL) - u okviru Festivala „Dani nauke i inovacija 2023“, Ministarstvo je u saradnji sa Evropskom laboratorijom za molekularnu biologiju (EMBL) organizovalo predavanje pod nazivom „Svijet molekularne biologije“, u okviru kojeg su predstavnici EMBL-a učenicima približili su svoj rad, otkrića, savremene laboratorije i inovativnu opremu. Naučnici EMBL-a govorili su o svojim iskustvima i preprekama s kojim su se susretali prilikom svojih istraživanja, a koje su ih vodile ka otkriću novih istraživačkih tehnika.

Međunarodni institut za održive tehnologije Jugoistočne Evrope – SEEIIST – okviru crnogorskog predsjedavanja Procesom saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECF), Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je, zajedno sa Ministarstvom ekonomskog razvoja i turizma i Privrednom komorom Crne Gore, organizovalo Konferenciju o zelenoj ekonomiji u periodu 16-17. V 2023. Jedan od panela u okviru Konferencije, pod nazivom „Zelene infrastrukture za medicinska istraživanja“ koji se fokusirao na značaj ovakvih infrastruktura i istraživanju mogućnosti razvoja u okviru inicijative za osnivanje Međunarodnog instituta za održive tehnologije jugoistočne Evrope (SEEIIST). Predstavica Crne Gore učestvovala je u radu Radne grupe za pravni okvir SEEIIST Instituta, dok je predstavnika Upravnog odbora učestvovala u svim sastancima ovog odbora u toku 2023. godine.

Donatorski projekat „Norveška za vas – Crna Gora” - faza II - tokom 2023. godine završena je Druga faza projekta „Norveška za vas – Crna Gora“, vrijednog 479.170,00 eura (u dijelu koji se odnosi na podršku inovacijama i pametnoj specijalizaciji), koji je implementirala Kancelarija UNDP u Podgorici od 1. novembra 2021. godine do 30. septembra 2023. godine. Ciljevi projekta „Norveška za vas - Crna Gora” bili su unapređenje efikasnosti i efektivnosti podrške za razvoj i transformaciju sektora mikro, malih i srednjih preduzeća, kao i unapređenje inovacionog ekosistema i jačanje institucija zaduženih za razvoj inovacija u Crnoj Gori, u skladu sa novim zakonskim i strateškim okvirom i najboljim evropskim praksama. Glavni rezultati projekta obuhvataju ojačan implementacioni okvir za pametnu specijalizaciju, dok je Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju učinjen u potpunosti funkcionalnim (pružena podrška radu inovacionih radnih grupa i izradi programa rada Savjeta). Dalje, ojačan je institucionalni okvir za inovacioni ekosistem kroz unaprijeđeno upravljanje i administrativne kapacitete Fonda za inovacije (unaprijeđeni administrativni kapaciteti i kapaciteti direktora Fonda, pružena podrška izradi dokumentacije i programa Fonda). Ojačani su kapaciteti novouspostavljenog Naučno-tehnološkog parka Crne Gore za pružanje visokokvalitetnih usluga za stanare (izrađen je Strateški plan razvoja NTP CG za period od pet godina, i obezbijedena obuka za zaposlene), a takođe je podržano kreiranje preduslova za uspostavljanje Kancelarije za tehnološki transfer u skladu sa kapacitetima naučnoistraživačke zajednice i potrebama tržišta, te je izrađena Studija predizvodljivosti za uspostavljanje Kancelarije.

SASTANCI SA AMBASADORIMA/ZVANIČNICIMA

- Ambasador Republike Rumunije u Crnoj Gori, Nj.E. Viorel-Matei Ardeleanu
- Ambasador Narodne Republike Kine u Crnoj Gori, Nj.E. Fan Kun
- Ambasador Republike Francuske u Crnoj Gori, Nj.E. Kristijan Timonije
- Ambasador Republike Turske u Crnoj Gori, Nj.E. Bariš Kalkavan
- Ambasadorica Republike Italije u Crnoj Gori, Nj. E. Andreina Marsela
- Ambasadorica Velike Britanije u Crnoj Gori, Nj.E. Don Meken
- Ambasadorica Sjedinjenih Američkih Država, Nj.E. Džudi Rajzing Rajnke

- Ambasador Bosne i Hercegovina, Nj.E. Branimir Jukić
- Ambasadorica Evropske unije u Crnoj Gori, Nj.E. Oana Kristina Popa
- Stalna predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori, Ekaterina Paniklova
- Šefica Programске kancelarije Savjeta Evrope u Podgorici, Lejla Dervišagić
- Predstavnicа Kancelarije Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) za Crnu Goru, Mikela Telatin
- Predstavnicа Evropske banke za obnovu i razvoj
- Šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Huan Santander

5. PROMOCIJA NAUKE I INOVACIJA U DRUŠTVU

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja je, uz podršku brojnih partnera, organizovalo jedanaesti po redu Festival „Dani nauke i inovacija 2023“. Festival je sa skoro 100 sadržaja obuhvatio širok spektar događaja – izložbi, radionica, prezentacija, predavanja, takmičenja, panela, okruglih stolova, mini sajмова, itd. gdje su učešće uzele javne institucije, državni i privatni univerziteti, nevladine organizacije, privatne kompanije, startapovi, biznis inkubatori i ostali subjekti naučnoistraživačke i inovacione djelatnosti.

Programski sadržaji festivala realizovani su u čak 15 gradova Crne Gore - Podgorici, Cetinju, Nikšiću, Pljevljima, Plužinama, Žabljaku, Plavu, Bijelom Polju, Kotoru, Baru, Budvi, Tivtu, Petrovcu, Ulcinju i Danilovgradu. Od oko 100 programskih sadržaja festivala, 37 je organizovano po osnovu projekata i programa za promociju inovacija, nauke i istraživanja, koje je Ministarstvo sprovelo tokom 2023. godine.

Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja objavilo je 05. jula 2023. godine dva konkursa kako bi podržalo inovacione i naučne programe promocije u okviru festivala „Dani nauke i inovacija 2023“:

- Konkurs za sufinansiranje projekata promocije nauke u ukupnom iznosu sredstava od 50.000,00 eura, koja su ugovorena u ukupnom iznosu za 24 projekta; i
- Konkurs za podršku inovativnim programima u iznosu od 50.000,00 eura, od čega je ugovoreno 49.489,20 eura za 13 projekata.

Ministarstvo je objavilo Javni poziv za dodjelu godišnjih nagrada za naučna dostignuća u 2023. godini, 13. oktobra 2023. godine, sa rokom za dostavljanje prijave do 15. novembra 2023. godine. U okviru Javnog poziva za sve tri kategorije nagrada za naučna dostignuća u 2023. godini, pristigle su 24 prijave izuzetnih kandidata i kandidatkinja. Ministarstvo je tim povodom dodijelilo nagrade u sljedećim kategorijama:

- nagradu za najuspješniju naučnicu, u iznosu od 3.000,00 eura pripala je Doc. dr Aleksandri Klisić, zdravstvena ustanova Dom zdravlja Glavnog grada i Univerzitet Crne Gore - Medicinski fakultet; i

- nagradu za najuspješnijeg mladog naučnika do 30 godina života, u iznosu od 2.000,00 eura pripala je dr Balši Lubardi, Agencija za ispitivanje javnog mnjenja „Damar“.

Odlukom o dodjeli nagrade pronalazaču – inovatoru za najuspješniju inovacija odložena je zbog ponavljanja postupka.

6. OBLAST FINANSIRANJA

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu („Službeni list Crne Gore“, br. 152/22 od 30. 12. 2022, 106/23 od 29. 11. 2023) opredijeljena sredstva za Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja iznosila su 8.517.312,42 eura. Ovim budžetskim sredstvima finansirana je naučnoistraživačka i inovaciona djelatnost, uključujući aktivnosti i poslovanje Fonda za inovacije Crne Gore, IPC Tehnopolis i NTP CG, kao i tekuće poslovanje Ministarstva, a u skladu sa organizacionom i programskom klasifikacijom i strukturom budžeta. Ukupno realizovana budžetska sredstva Ministarstva tokom 2023. godine iznosila su 8.063.485,04 eura.

7. DIGITALIZACIJA

Portal e-Inovacije predstavlja sistem za podnošenje elektronskih zahtjeva za upis u Registar subjekata inovacione djelatnosti, kao i podnošenje zahtjeva za sticanje statusa korisnika podsticajnih mjera za pravna i fizička lica. Prepoznajući značaj inovacija u ekonomskom razvoju zemlje i jačanju konkurentosti, Vlada Crne Gore i Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija konstantno rade na unapređenju i stimulanju inovacija kroz zakonske i strateške okvire. Revizija efektivnosti upravljanja portala e-Inovacije sprovedena je na osnovu Godišnjeg plana Odjeljenja za reviziju informacionih sistema br. 12-077/22-6223/2. Revizija je sprovedena u skladu sa Zakonom o elektronskoj upravi („Službeni list Crne Gore“, br.72/19), Pravilnikom o načinu vršenja revizije informacionih sistema („Službeni list Crne Gore“, br. 15/22) i Pravilnikom o metodologiji rada unutrašnje revizije u javnom sektoru Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, 1/2020). Za definisanje kriterijuma revizije korišćen je relevantan strateški i normativni okvir i međunarodni standardi koji definišu upravljanje informacionim sistemima. Standard za upravljanje informacionim sistemima COBIT (Control Objectives for Information Tehnology) i Smjernice za reviziju tehnologije GTAG (Global Tehnology Audit Guide). Revizijom je utvrđeno da je u procesu upravljanja portalom e-inovacije uspostavljena određena pozitivna praksa, koja u ovom trenutku obezbjeđuje postizanje ciljeva i rezultata očekivanih uspostavljanjem portala. Proces podnošenja zahtjeva je jasno definisan i dokumentovan uz postojanje sistema za praćenje i izvještavanje o statusu podnešenih zahtjeva i u potpunosti je usklađen sa relevantnom zakonskom regulativom koja se tiče inovacija i inovacione djelatnosti, ali postoje neki propusti kada je u pitanju usklađenost portala sa zahtjevima Zakona o elektronskoj upravi i odgovarajućim standardima kada je u pitanju upravljanje informacionim sistemima, te je preporučeno unapređenje platforme kroz uključivanje Direktorata za naučnoistraživačku djelatnost i razvijanje internih procedura sa definisanjem rizika.

8. Predlog mjera za unapređenje stanja u oblasti nauke i inovacija

Nastavak implementacije Strategije pametne specijalizacije, kao i realizacije Operativnog programa za njenu implementaciju, što je jedna od preporuka i u Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru za 2023. godinu.

Unapređenje i održavanje kontinuiteta sistema praćenja razvoja inovacionih infrastruktura u vlasništvu države i Fonda za inovacije Crne Gore - uz obezbjeđivanje jačanja saradnje nauke i privrede kroz programe rada ovih institucija u 2024. godini, a što je jedna od preporuka i u Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru za 2023. godinu.

Nastaviti započete procese reforme sistema naučnoistraživačke djelatnosti kroz usvajanje: Strategije naučnoistraživačke djelatnosti (2024-2028) s Akcionim planom za 2024. godinu, Mape puta za istraživačku infrastrukturu 2024-2028 i Zakona o naučnoistraživačkoj djelatnosti.

Po pitanju izmjena i dopuna Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija zauzeti stav nakon usaglašavanja sa najavljenim izmjenama poreske politike i u konsultacijama sa resornim ministarstvom za finansije.